

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

الحق
علیه
صلاوة
وسلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احكام پسران

نويسنده:

مهدی آیت الهی (دادور)

ناشر چاپی:

جهان آرا

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	احکام پسران
۷	مشخصات کتاب
۸	سخنی با خواننده
۹	درس اول : شناخت احکام
۱۵	درس دوم : طهارت
۲۰	درس سوم : غسل
۲۵	درس چهارم : نجاسات
۳۰	درس پنجم : مطهرات یا پاک کننده ها
۳۵	درس ششم : نماز
۴۵	درس هفتم : شکایات نماز
۵۰	درس هشتم : نماز آیات
۵۶	درس نهم : نمازهای مستحبی
۶۳	درس دهم : نمازهای معصومین
۶۷	درس یازدهم : روزه
۷۳	درس دوازدهم : خمس و زکات
۷۹	درس سیزدهم : حج و امر به معروف و نهی از منکر
۸۴	درس چهاردهم : جهاد و دفاع در اسلام
۹۰	درس شانزدهم : اجاره
۹۳	درس هفدهم : ازدواج
۱۰۰	درس هیجدهم : غصب - نذر - عهد - سوگند - وصیت و ارث
۱۰۴	درس نوزدهم : معاملات بانکی
۱۰۹	درس بیستم : تلقیح - تشریح - پیوند
۱۱۳	پی نوشتها

سرشناسه: آیت الهی، مهدی، ۱۳۱۷ -

عنوان و نام پدیدآور: آموزش احکام پسران / نوشته مهدی آیت الهی با همکاری محمدحسین فلاح زاده .

مشخصات نشر: تهران: جهان آرا، ۱۳۸۰.

مشخصات ظاهری: ۱۸۶ ص.

شابک: ۶۰۰۰ ریال: ۴-۷۵-۶۴۴۰-۹۶۴؛ ۶۰۰۰ ریال (چاپ دوم)؛ ۷۵۰۰ ریال (چاپ سوم)؛ ۸۰۰۰ ریال (چاپ چهارم)؛
۸۰۰۰ ریال (چاپ پنجم)؛ ۱۲۰۰۰ ریال (چاپ هفتم)؛ ۱۲۰۰۰ ریال (چاپ هفتم)؛ ۲۵۰۰۰ ریال (چاپ دهم)

یادداشت: چاپ دوم: زمستان ۱۳۸۲.

یادداشت: چاپ سوم: ۱۳۸۱.

یادداشت: چاپ چهارم: ۱۳۸۲.

یادداشت: چاپ پنجم: ۱۳۸۳.

یادداشت: چاپ هفتم: ۱۳۸۵.

یادداشت: چاپ دهم: ۱۳۸۸.

یادداشت: عنوان روی جلد: احکام پسران .

عنوان روی جلد: احکام پسران .

موضوع: پسران -- وضع حقوقی و قوانین (فقه)

موضوع: فقه جعفری -- رساله عملیه

موضوع: فتواهای شیعه -- قرن ۱۴

شناسه افزوده: فلاح زاده، محمدحسین، ۱۳۳۸ -

رده بندی کنگره: ۹۸۱PB / ۷۷۹۹/ ۱۳۸۰

سخنی با خواننده

نظر به این که مردان و زنان و پسران و دختران در بیشتر مسائل شرعی ، با هم مشترکند ولی در پاره ای از مسائل از هم جدا می باشند ، و هر گروه برای خود احکام ویژه ای دارد ما بر آن شدیم که برای هر گروه بطور جداگانه احکامی را تهیه کنیم که مورد اختلاف فقها و مراجع تقلید نباشد و هر کس از هر مجتهدی که تقلید می کند بتواند به مسائل عمل کند و گاهی که ناچار به ذکر مسأله مورد اختلاف شده ایم در پاورقی آورده ایم .

در پایان باید از

برادر محترم و دانشمند ، جناب آقای فلاح زاده که در تنظیم مسائل و مباحث کتاب ، همکاری نموده ایم ، تشکر نمایم .

با تقدیم احترام - قم سید مهدی آیت اللهی (دادور) ۵/۵/۸۰

درس اول : شناخت احکام

ارزش انسان در این است که تلاش کند برنامه زندگی خود را بر اساس قوانین و مقررات اسلامی پایه گذاری نماید این مقررات عبارتند از :

۱ - مبانی اعتقادی که شامل اصول دین است . این نوع چون مربوط به اساس دین است باید از روی دلیل باشد ، هر چند که دلیل ساده باشد . در این صورت در مسائل اعتقادی و اصول دین ، جای تقلید نیست .

۲ - احکام یا دستورات عملی که مربوط به فروع دین است . این نوع چون مربوط است به فروع دین و کارهایی که انسان باید انجام دهد مربوط می شود به احکام و دستورات دین که از طریق تقلید و پیروی از مجتهد و کارشناس متخصص صورت می گیرد .

۳ - اخلاق که مربوط است به پرورش روح سالم سازی روان و ایجاد صفات پسندیده در انسان .

مسائل اخلاقی گاهی بصورت اخلاق عملی و سیره زندگی امامان و بزرگان مطرح می شود و گاهی به صورت اخلاق نظری است که از طریق آشنایی به احادیث و روایات بدست می آید .

باید توجه داشت که احکام اسلامی به دو دسته تقسیم می شود :

۱ - تکلیفی :

احکامی است که وظیفه انسان را نسبت به رفتار خود مشخص می کند مثل اینکه عملی واجب یا حرام یا مستحب یا مباح و یا مکروه است .

۲- وضعی :

حکمی است که شرع غیر از آن پنج قسم در مورد عملی که انسان انجام داده و یا وضعی که پیش آمده ، آورده باشد .

واجب -

کاری است که انجام آن لازم و ترک آن کیفر الهی دارد مثل نماز و روزه

مستحب -

کاری است که انجام آن دارای ثواب است و ترک آن کیفری ندارد مثل نمازهای مستحبی .

مکروه -

کاری است که ترک آن خوب و ثواب دارد و انجام آن کیفری بدنبال ندارد مثل خواندن نماز مستحبی در خستگی .

مباح -

کاری که انجام آن مساوی است نه دارای کیفری است و نه ثواب و اجری دارد که بسیاری از کارهای روزمره انسان مثل آب آشامیدن - غذا خوردن از این نوع است .

انسان برای بدست آوردن احکام دینی می تواند یکی از این سه راه را انتخاب کند :

۱ - اجتهاد ۲ - احتیاط ۳ - تقلید

اینک به توضیح هر یک می پردازیم :

۱ - اجتهاد :

اجتهاد در لغت به معنی سعی و تلاش و در اصطلاح فقهی عبارت از بدست آوردن احکام از قرآن - سنت - عقل و اجماع است . سنت عبارت از مجموعه گفتار معصومین و رفتار آنان و تقریر و امضای ایشان و اجماع همان اتفاق فقهاست بر حکمی از احکام دینی .

۲ - احتیاط :

عبارت است از عمل کردن به احکام ، به نحوی که انسان یقین کند به وظیفه اش عمل کرده است در اینصورت عمل به احتیاط برای کسانی است که موارد احتیاط را بشناسند و

این خود ، کار دشواری است .

۳ - تقلید :

تقلید عبارت است از عمل شخص مکلف به دستورات مجتهد جامع الشرایط ، بنابراین بر هر شخص مکلفی که مجتهد نیست و طریق احتیاط را نمی شناسد و یا می شناسد ولی نمی خواهد عمل کند ، لازم است بخاطر صحیح بودن عبادتش ، به یکی از مجتهدین جامع الشرایط رجوع نموده و از او تقلید نماید .

می دانیم که تقلید یک مسأله فطری است و چیزی نیست که اسلام از خود برای ما آورده باشد بلکه هر کسی به حکم فطرت خداداد خویش ، در مسائلی که نمی داند و یا نیاز جسمی و یا روانی او می طلبد به متخصص فن مراجعه می کند تا مشکل او حل شود در این صورت بیمار به پزشک ، شاگرد به معلم و جاهل به مسائل شرعی ، به متخصص این فن که مجتهد جامع الشرایط است مراجعه می نماید .

تقلید بر دو نوع است :

۱ - تقلید کورکورانه :

عبارت از کاری است که انسان بدون آگاهی و توجه به این که آیا این تقلید برایش سودمند است یا زیان آورد ، از دیگران الگو بگیرد و رفتار و گفتار دیگران را برای خود سرمشق قرار دهد .

۲ - تقلید آگاهانه :

عبارت از این است که انسان در مسائلی که آگاهی ندارد و نمی فهمد ، به متخصص فن مراجعه می کند و هر دستوری را که او صادر کند انجام می دهد و یکی از این موارد تقلید ، پیروی مردم از مجتهد جامع

الشرايط است .

تعدد مراجع تقلید چرا ؟

بعضی ها می پرسند که ما چون قرآن و مذهب و پیامبرمان یکی است باید مرجع تقلیدمان هم یکی باشد چرا باید در یک زمان چند مجتهد وجود داشته باشند و در زمانی که همه آنها در یک سطح علمی هستند شخص مختار است از هر کدام که می خواهد تقلید کند .

برای پاسخ باید توجه داشت که مکتب تشیع بر خلاف سایر فرق اسلامی برای علم ارزش قایل است و می گوید هر کسی که تحصیل دینی کند و به مرحله استنباط و استخراج احکام شرعی برسد خود مجتهد است و نباید از دیگری تقلید کند و دیگران می توانند و از او تقلید کنند . حال اگر از میان ده نفر مجتهد جامع الشرايط متساوی ، یکی را انتخاب کنیم و نه نفر دیگر را عقب بزنیم علم را محکوم کرده ایم ، و این کار برای مکتبی که خود را مرفقی می داند درست نیست پس وجود تعدد مراجع و مقلدین ، خود شاهد زنده بر بها دادن به علم و دانش است در حالی که در سایر فرق اسلامی مانند اهل سنت هر فرقه و گروهی باید از اندیشه های فقهی رئیس و مؤسس آن پیروی کند .

شرايط مرجع تقلید :

شخصی که انسان او را بعنوان مرجع تقلید برمی گزینند باید دارای شرايط زیر باشد :

۱ - عادل باشد ، یعنی واجبات را انجام دهد و از گناهان دوری جوید .

۲ - زنده باشد ، بنا بر این از مجتهد مرده نمی شود تقلید کرد ولی

اگر در زمان حیات مجتهدی از او تقلید کرده وقتی که از دنیا رفت می تواند همچنان بر تقلید او باقی ماند .

۳ - مرد باشد .

۴ - بالغ باشد .

۵ - شیعه دوازده امامی باشد .

۶ - حلال زاده باشد .

۷ - بعضی از فقهاء تقلید اعلم را بعنوان فتوا و بعضی را بصورت احتیاط واجب ، بیان می کنند . البته تشخیص اعلم حتی میان اهل و دانش بسیار مشکل است و ممکن است یک مجتهد در قسمتی از مسائل فقهی مثل نماز مثلا تبجر و تسلط بیشتری داشته باشد ولی مجتهد دیگر ، در مبحث دیگری مثل طهارت و پاکیزگی تسلطش بیشتر باشد در این صورت اگر اعلمیت یک مجتهد از راه شناخت خود انسان یا توسط شهادت دو نفر عالم عادل یا از راه تائید گروهی از عالمان دین ، که توان تشخیص اعلمیت را دارند ، به دست بیاید باید همگی او را بعنوان مرجعیت عامه انتخاب کنند حتی اگر احتمال اعلمیت او را بدهند مقدم است .

پاسخ به چند سؤال :

س ۱ - از چه راهی می توان فتوای مجتهد را بدست آورد ؟

ج - فتوای مجتهد را از راههای ذیل می توان بدست آورد :

۱ - انسان از خود مجتهد ، مسأله را بشنود .

۲ - از دو نفر عادل بشنود .

۳ - از کسی که مورد اعتماد و اطمینان است بشنود .

۴ - از رساله خود مجتهد فتوی را به دست بیاورد .

س ۲ - آیا از مجتهدی که از دنیا

رفته می توان تقلید کرد؟

ج - تقلید ابتدائی که انسان می خواهد تازه تقلید کند خیر ولی اگر مدتی از مجتهدی تقلید کرده و به مسائل او عمل نمودن و بعد از دنیا رفته می توان با فتوای مجتهد جدید بر تقلید میت باقی ماند و البته در صورتی که مجتهد جدید بقاء بر تقلید میت را رساله مجتهد قبلی نموده به فتوای مجتهد جدید منتخب خود، عمل نماید.

س ۳ - نظر مجتهد بر چند نوع است؟

ج - مجتهد به چند صورت ممکن است نظر بدهد:

۱ - حکم کند فردا اول شوال و روز عید فطر است. که نوعاً در اختیار مجتهد حاکم و ولی فقیه است.

۲ - فتوا دهد کاری واجب یا حرام یا مستحب یا مکروه یا مباح است مثلاً فتوا دهد در وقتی که انسان نماز واجب بعهدہ دارد نمی تواند روزه مستحبی بگیرد.

۳ - نظریه خود را به صورت احتیاط واجب بیان کند مثلاً بگوید احتیاط واجب است که تسبیحات اربعه را سه مرتبه بگوید که در این صورت مقلد یا به همان احتیاط عمل کند و یا به مجتهد دیگری مراجعه می نماید که یک بار را کافی می داند.

۴ - پس از فتوی یا پیش از آن احتیاط کند مثلاً بگوید: احتیاط، آن است که نماز را دوباره بخواند، که این احتیاط مستحب است.

به پرسشهای زیر پاسخ دهید:

۱ - چرا تقلید کنیم؟

۲ - تقلید چند نوع است؟

- چرا در یک زمان چند مجتهد و مرجع تقلید وجود دارد؟

۴ - در انتخاب مجتهد چند شرط وجود دارد؟

۵ - مجتهد چند نظر دارد؟

۶ - اعمال انسان به چند دسته تقسیم می شود؟

درس دوم: طهارت

همانطور که در درس گذشته گفتیم، مجموعه برنامه های عملی در اسلام، احکام است که از جمله احکام، واجبات بوده و بخشی از واجبات، نماز است که از بهترین عامل ارتباط با خداوند است و از مقدمات آن، طهارت می باشد.

طهارت دارای دو شاخه است:

الف - طهارت باطنی که با وضو، غسل و تیمم بدست می آید و باید با قصد قربت انجام شود.

ب - طهارت ظاهری که عبارت است از طهارت بدن و لباس نمازگزاران که در آن قصد شرط نیست، هر چند اگر قصد قربت کند اجر و ثواب دارد و باید توجه داشت که مسأله طهارت غیر از پاکیزگی و نظافت است و چه بسا که چیزی پاکیزه است ولی از نظر احکام، نجس می باشد، مثل لباسی که آلوده به آب نجس باشد.

اینک به بحث پیرامون و نجاست می پردازیم:

طهارت و پاکیزگی در اسلام شرط اصلی نیایش با خداست. کسی که می خواهد نماز بخواند باید مقدمات آن را که طهارت بدن و لباس و سجده گاه است فراهم کند و اگر نجس باشد، آنها را طاهر نماید و لازم است که برای نمازش وضو بگیرد.

وضو:

نمازگزاران قبل از انجام نماز باید وضو بگیرد

و طهارت معنوی به دست آورد آنگاه رو بسوی خالق یکتا کند و راز و نیاز نماید .

چنانکه نماز گزار غسل بر او لازم باشد باید غسل کند و اگر وضو و غسل ممکن نباشد باید بجای غسل و وضو تیمم نماید .

چگونگی وضو :

- ۱ - صورت را از رستنگاه مو تا چانه می شوید .
- ۲ - دست راست را از مرفق تا انتهای انگشتان می شوید .
- ۳ - دست چپ را از مرفق تا انتهای انگشتان می شوید .
- ۴ - با رطوبت دست راست جلوی سر را مسح می کند .
- ۵ - با رطوبت آن ، از نوک انگشتان تا برآمدگی پا مسح می نماید .
- ۶ - با رطوبت دست چپ به همین صورت پای چپ را مسح می کند .

مسائل مسح :

- ۱ - مسح لازم نیست به اندازه کف دست باشد بلکه به اندازه یک انگشت هم کافی است .
- ۲ - اگر موهای اطراف سر در جلو سر جمع کرده باشند باید آنها را عقب زد و روی موی جلو سر مسح نمود .
- ۳ - نباید دست را نگه بدارند و سر و پا را به آن مسح کنند .
- ۴ - رطوبت دست باید بقدری باشد که روی سر و پا اثر بگذارد . چنانچه در تابستان آب دست سریع خشک شود ، می توان از رطوبت صورت گرفت و مسح نمود .
- ۵ - اگر جای مسح یا موی جلو سر تر باشد اگر رطوبت دست بیشتر از آن باشد می توان مسح کشید والا باید آن را

خشک کرد .

۶- جای مسح نباید چیزی قرار بگیرد که مانع از رسیدن رطوبت به آن باشد مثل چسب و غیره .

۷- محل مسح باید پاک باشد و چنانچه نجس باشد باید قبل از مسح ، آن را طاهر کرد .

شرط وضو :

۱- باید آب وضو مطلق - مباح و پاک باشد

۲- ظرف آب از طلا و نقره و یا غصبی نباشد .

۳- وضو باید پشت سر هم انجام گیرد و نباید بین اعضاء فاصله انداخت که این را در اصطلاح موالات گویند و همینطور باید به ترتیب وضو گرفت ، یعنی اول صورت بعد دست راست و دست چپ بعد مسح سر ، سپس مسح پاها .

۴- نباید آب برای شخص وضو گیرنده ضرر داشته باشد .

۵- وضو را باید بقصد قربت انجام داد نه برای ریا و خودنمایی .

احکام و شرایط وضو :

۱- وضو گرفتن از نهرهای بزرگ که نمی داند صاحب آن راضی است یا نه اشکال ندارد .

۲- اگر بر روی دست و صورت لکه های رنگ است چنانچه رنگ ، جرم داشته و پوست را پوشانده باشد باید پاک گردد ولی اگر تنها رنگ ، مانده و جرم نداشته باشد اشکال ندارد .

۳- در وضو نباید از دیگران کمک گرفت در این صورت اگر شخص دیگری بر دست و صورت انسان آب بریزد و یا مسح او را بکشد وضو باطل است . مگر آنکه خود ، قدرت انجام این کار را نداشته باشد .

۴- اگر

وقت نماز طوری تنگ باشد که اگر وضو بگیرد نماز، قضا می شود باید بجای وضو تیمم بگیرد .

وضوی جبیره :

پارچه یا باند و دوائی که بر زخم می گذارند جبیره نام دارد . اگر محل وضوی شخص در اثر زخم و یا شکستگی پیچیده باشند و آب برایش ضرر داشته باشد نباید آب بر روی آن که ضرر دارد بریزد بلکه باید با دست تر ، بر آن که بکشد که این وضو را وضوی جبیره ای می گویند .

اگر جای مسح ، بخاطر زخم ، باند پیچی شده باشد باید پارچه طاهری را بر روی آن بیندازند و روی آن را مسح نمایند و اگر باند طاهر باشد نیاز به انداختن پارچه را ندارد .

کارهای زیر نیاز به وضو دارد :

۱ - برای خواندن نماز بجز نماز میت که وضو نمی خواهد .

۲ - برای انجام طواف خانه خدا در عمره یا حج ، خواه واجب باشد ، یا مستحب .

۳ - برای دست زدن به نوشته قرآن یا نام خداوند ولی دست زدن به ترجمه قرآن اشکالی ندارد .

۴ - دست زدن به نامهای معصومین علیه السلام (بنابر احتیاط واجب)

شک در وضو :

۱ - اگر در بین نماز شک کند وضو گرفته یا نه نمازش باطل و باید وضو بگیرد ولی اگر بعد از نماز شك کند نمازش صحیح و برای نماز بعد وضو بگیرد .

۲ - کسی که وضو گرفته و نمیداند وضویش باطل شده یا نه وضویش باقی است ولی کسی که می داند وضویش باطل

شده و نمی داند وضو گرفته یا نه باید وضو بگیرد .

شک در وضو :

۱- اگر در بین نماز شک کند وضو گرفته یا نه نمازش باطل و باید وضو بگیرد ولی اگر بعد از نماز شک کند نمازش صحیح و برای نماز بعد وضو بگیرد .

۲- کسی که وضو گرفته و نمی داند وضویش باطل شده یا نه وضویش باقی است ولی کسی که میدانند وضویش باطل شده و نمی داند وضو گرفته یا نه باید وضو بگیرد .

۳- کسی که وضو گرفته و حدثی از او سر زده مثلاً ادرار کرده یا بادی از او خارج شده ولی نمی داند کدامیک جلوتر بوده اگر در بین نماز است باید نماز را بشکند و وضو بگیرد . ولی اگر بعد از نمازش باشد صحیح و برای نمازهای بعد باید وضو بگیرد .

چیزهایی که وضو را باطل می کند :

۱- ادرار ۲- مدفوع ۳- بادی که از انسان خارج می شود ۴- خوابی که انسان چیزی نبیند و چیزی نشوند ۵- مستی و بیهوشی ۶- استحاضه زنان ۷- جنابت .

تیمم :

در صورتیکه آب نباشد یا آنکه به عللی برای نماز گزار ضرر داشته باشد بجای وضو تیمم می گیرد . دستور تیمم بدل از وضو :

۱: نیت ، ۲- زدن کف دو دست بر چیزی که تیمم بر آن صحیح است ، مانند خاک یا شن یا سنگ تمیز و پاک .

۳- کشیدن تمام کف هر دو دست بتمام پیشانی و دو طرف

آن از جایی که موی سر می روید تا ابروها و بالای بینی و احتیاطا باید ، روی ابروها هم کشیده شود .

۴ - کشیدن تمام کف دست چپ بتمام پشت دست راست .

۵ - کشیدن تمام کف دست راست بر تمام پشت دست چپ .

مواردی که باید تیمم کرد :

در این موارد بجای وضو و غسل باید تیمم کرد :

۱ - تهیه آب بقدر وضو یا غسل ممکن نباشد .

۲ - اگر از استعمال آب بر بدن خود بترسد به اینکه بیماری در او پیدا شود . ۳ - جائیکه بترسد اگر آب را بمصرف وضو برساند خودش یا دیگران از تشنگی بمیرد .

۴ - کسیکه بدن یا لباسش نجس است و آب بمقدار ظاهر کردن داشته باشد .

۵ - هر گاه وقت بقدری تنگ باشد که اگر وضو یا غسل کند نمازش قضا می شود .

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - اعمال وضو چیست ؟

۲ - مقدار واجب مسح سر و پا چه مقدار است ؟

۳ - کسی که خودش نمی تواند وضو بگیرد چکار کند ؟

۴ - موالات در وضو چیست ؟ آن را بیان کنید .

۵ - اگر محل جیره نجس باشد تکلیف چیست ؟

۶ - در چه مواردی باید وضوی جیره گرفت ؟

۷ - در چه مواردی باید تیمم کرد ؟

درس سوم : غسل

غسل عبارت از شستشوی بدن به گونه ای است که خداوند خواسته است . در موقعی که انسان جنب شده و منی از او

خارج شده یا با همسر خود همخوابگی کرده باشد یا زن و دختر از خون حیض پاک شده باشند باید غسل کنند .

غسل به دو صورت انجام می گیرد :

۱ غسل ترتیبی :

پس از پاک کردن هر قسمت از بدن و نیت ، سر و صورت خود را می شوید ، سپس سمت راست بدن و بعد سمت چپ را می شوید ، در غسل ترتیبی لازم نیست قبل از غسل ، بدن کاملاً طاهر باشد بلکه شخص می تواند هر قسمتی را که می خواهد به نیت غسل بشوید طاهر کند .

۲ - غسل ارتماسی :

در غسل ارتماسی باید بدن کاملاً طاهر کرد سپس نیت نمود و یکباره به زیر آب فرو رفت ، در غسل چه واجب و چه مستحب است باید نیت واجب یا مستحب را انجام دهد .

بعضی از غسلها گاهی مشترک بین زن و مرد است مثل غسل جنابت یا غسل میت یا غسل مست میت و بعضی از آنها اختصاصات زنان است مثل غسل حیض یا استحاضه یا نفاس که توضیحات هر یک خواهد آمد .

الف - غسل جنابت

که بخاطر خارج شدن منی و یا بخاطر همخوابگی و آمیزش پدید می آید .

شخصی که منی از او خارج شده و جنب است مستحب است که قبل از غسل ، بول و ادرار کند ، زیرا اگر ترک کند و بعد از غسل رطوبتی از او خارج شود و نداند منی است یا نه ، حکم منی را دارد و باز باید غسل کند .

مسائلی پیرامون غسل :

مسأله -

آبی که گاهی اوقات از انسان خارج می شود و صفات منی را ندارد پاک می باشد و لازم نیست انسان غسل کند .

مسئله - کسی که جنب می شود و غسل می کند برای خواندن نماز لازم نیست وضو بگیرد بلکه با همان غسل ، نماز می خواند ولی اگر شخص بعد از غسل ادرار کند و یا کار دیگری را که وضو را باطل می کند از او سر بزند باید برای خود ، وضو بگیرد .

مسئله - در غسل ترتیبی اگر کسی در موقع شستن بدن ، شک کند که آیا قسمت قبلی را شسته یا نه باید بشوید ولی اگر بعد از تمام شدن غسل شک کند غسلش درست است و لازم به شستن دوباره نیست .

مسئله - کسی که چند غسل بر او واجب می باشد می تواند با یک غسل همه آنها را انجام دهد .

مسئله - در غسل ترتیبی لازم نیست داخل بینی و یا داخل گوش را بشوید زیرا آنها باطن هستند و شستن باطن لازم نیست .

کارهایی که بر جنب حرام است :

۱ - زدن دست به کلمات قرآن

۲ - رفتن به مسجد الحرام و مسجد پیامبر (ص) حتی به صورت عبور و گذرا

۳ - توقف در مساجد ولی به صورت عبور اشکال ندارد .

۴ - گذاشتن چیزی در مسجد

۵ - خواندن سوره هایی که سجده واجب دارد که چهار سوره است (الم تنزیل - حم سجده - النجم - اقراء)

مسئله - جایی را که در ادارات و مدارس برای خواندن نماز قرار داده اند حکم مسجد

را ندارد .

مسئله - تمام شرطهایی که برای وضو گفتیم برای غسل هم لازم است جز اینکه موالات و پشت سر هم لازم نیست .

ب - غسل مس میت ،

یعنی اگر کسی پس از سرد شدن میت و قبل از غسل دادن او ، به بدنش دست بزند باید غسل کند .

غسل مس میت مثل غسل جنابت انجام می شود ولی با آن نمی توان نماز خواند و باید وضو گرفت .

ج - غسل میت ،

مسلمانی که از دنیا می رود بر همه واجب است که او را غسل داده و کفن کنند و بر او نماز بخوانند و سپس دفن کنند چنانچه کسی اقدام به این کار کرد از دیگران ساقط می شود .

چگونگی غسل :

واجب است که میت را سه غسل بدهند :

۱ - با آبی که مخلوط با سدر باشد .

۲ - با آبی که با کافور مخلوط باشد .

۳ - با آب خالص

غسل میت مانند غسل جنابت است و بهتر است که بصورت ترتیبی انجام دهند .

چند مسئله :

۱ - دست زدن به مرده ای که تمام بدنش سرد نشده است موجب غسل نمی شود .

۲ - شهدای جبهه جنگ ، که در همان میدان نبرد جان دهند ، غسل و کفن ندارند و باید با همان لباس که بر تن دارند دفن شوند .

۳ - دست زدن به بدن شهید در جبهه غسل مست میت ندارد

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - غسل چند نوع است ؟

غسل جنابت در چه موقعی واجب می شود؟

۳- آیا لازم است بعد از غسل جنابت برای نماز وضو گرفت؟

۴- آیا دست زدن به بدن مرده ای که سرد نشده غسل دارد؟

۵- آیا دست زدن به بدن شهید در جبهه غسل دارد؟

درس چهارم: نجاسات

اسلام، همه اشیاء را پاک می داند، مگر یازده چیز و آنچه که با اینها در تماس باشد.

اشیاء نجس بدین شرح است:

۱ و ۲- بول و غائط:

(ادرار و مدفوع) از انسان و حیوانات حرام گوشت که دارای خون جهنده اند یعنی وقتی آنها را سر ببرید خون با فشار از بدن آنها خارج می شود. در این صورت:

الف- ادرار و مدفوع حیوانات حرام گوشتی که خون جهنده ندارند پاک است.

ب- ادرار و مدفوع حیواناتی که گوشتشان مکروه است مثل اسب و الاغ پاک است.

ج- فضله پرندگان حرام گوشت مثل کلاغ پاک است.

ولی به فتوای امام خمینی (قدس سره) نجس است.

۳- منی:

انسان و حیوانی که خون جهنده دارد مانند گاو گوسفند.

۴- مردار:

حیوانی که خون جهنده دارد در این صورت:

الف- ماهی مرده نجس نیست و پاک است.

ب- اجزاء بی روح مردار، مثل پشم و ناخن و سم پاک است.

ج - پوستهای لب و بدن انسان که موقع افتادنشان است و انسان آنها را می کند پاک است .

- صابون و عطر و روغنی که از خارج می آورند اگر یقین به نجاسات آنها نباشد پاک است .

۵ - خون :

حیوانی که خون جهنده دارد نجس است .

الف - خون ماهی و پشه که خون جهنده ندارند پاک است .

ب - خونی که پس از سربریدن حیوان در بدنش می ماند پاک است برگردد یا این که کلا به مقدار معمول و متعارف ، خون از او خارج نشده باشد .

ج - خونی که در تخم مرغ دیده می شود بنظر مرحوم امام و بعضی از علما ، پاک است ولی نباید خورد مگر آنکه آن را به هم بزنند تا از بین برود (۱)

د - آب زردی که از زخم می آید اگر با خون مخلوط نباشد پاک است .

ه - خونی که گاهی اوقات از لثه می آید و با آب دهان مخلوط می شود و از بین می رود پاک است و می توان آنرا فرو برد .

۶ - کافر :

یعنی کسی که :

الف - خدا را انکار کند .

ب - برای خداوند شریک قائل باشد .

ج - کسی که نبوت پیامبر اسلام را انکار کند .

د - کسی که ضروریات دین را انکار کند در صورتی که انکار اینها به انکار خدا یا نبوت برگردد .

۷ و ۸ - سگ و خوک ،

که در خشکی زندگی می کنند حیت پشم و ناخن آن ها نجس است ولی سگ و خوک دریایی پاک اند .

الکل صنعتی که برای ضد عفونی و یا

تزریق آمپول و یا رنگ به کار می برند طاهر است .

۱۰ - فقاغ :

یا آب جو که از جو می گیرند نجس است ولی آبجو طبی که از جو می گیرند و به آن ماءالشعیر می گویند پاک است .

۱۱ - عرق شتر نجاستخوار ولی :

الف - عرق سایر حیوانات نجاستخوار پاک است .

ب - عرق جنب از حرام نجس نیست (۲) ولی احتیاط واجب آن است که با بدن و لباسی که آلوده به آن است نماز نخواند .

نجاست هر چیزی از سه طریق ثابت می شود :

۱ - خود انسان یقین به نجاست آن نماید .

۲ - صاحب آن اقرار به نجاست آن کند .

۳ - دو نفر عادل اقرار به نجاست آن کنند .

احکام نجاسات :

۱ - خوردن و خوراندن چیزهای نجس حرام می باشد .

۲ - اگر صاحبخانه در بین غذا خوردن میهمانان ، بفهمد که غذا نجس است باید به آنها بگوید لوی اگر یکی از میهمانها بفهمد ، لازم نیست به دیگران بگوید مگر آنکه میهمانان کسانی باشند که بخاطر التماس با آنها او هم نجس می شود مثل همسر و فرزندان .

ب - اگر کسی را ببیند که چیز نجسی را می خورد و یا در لباس نجس نماز می خواند لازم نیست به او بگوید .

۳ - اگر فرش یا جایی از خانه نجس باشد که موجب آلوده شدن میهمانان می گردد لازم نیست صاحبخانه به آنها بگوید .

۴ - شیر و روغن در صورتی که مایع

باشند اگر نجس باشد همه آنها نجس است ولی اگر جامد باشند فقط همان قسمت که نجاست به آنها رسیده نجس و بقیه پاک است .

چگونه نجاست سرایت می کند ؟

قبلا گفته شد چیزهای پاک اگر با نجاست تماس پیدا کند و یکی از آن ، دو طوری تر باشد که به دیگری سرایت کند چیز پاک و طاهر نجس می شود . و این در صورتی است که انسان بدانند نجاست به چیز پاک سرایت کرده است بنابراین اگر نداند مرطوب بوده اند و یا نداند رطوبت یکی به دیگری سرایت کرده پاک و طاهر است و تجسس لازم نیست تا بفهمد چیز طاهر نجس شده یا نه .

خوردن و آشامیدن

خداوند نعمتها را برای بندگان آفریده تا از آن نعمتها استفاده کنند ، مانند خوراکیها چه گیاهی باشد و چه حیوانی ولی باید دانست که گوشت پاره ای از حیوانات به عللی که علم ، زیان برخی از آنها را کشف کرده حرام است .

کلیه حیوانات درنده مانند گرگ پلنگ و غیره و همینطور روباه ، خرگوش ، گربه و غیره حرام گوشت هستند .

پرنده ها مانند ، خفاش ، طاووس ، کلاغ و تمام پرندگان که چنگال دارند مانند عقاب حرام گوشت هستند و همانطور خوردن تمام حشرات حرام است ولی پرندگان دیگر که در آسمان بال می زنند خوردن آنها حلال است . همچنین تخم مرغ پرندگان حلال گوشت و از حیوانات و پرندگان حرام گوشت حرام اند .

از حیوانات دریائی ماهیهای پولک دار و بعضی از پرندگان دریایی حلال می باشد و نیز خوردن میگو که

همان ملخ دریایی است حلال است . در پایان باید یاد آورد شویم که کلیه غذاها و آشامیدنی های نجس و یا مضر بحال انسان حرام می باشد .

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - شیر و روغن جامد اگر نجس سد آیا همه آنها نجس می شود ؟

۲ - آیا خون پشه و ماهی نجس است ؟

۳ - پشم و ناخن مردار نجس پاک است یا نجس ؟

۴ - آیا عرق جنب از حرام نجس است ؟

۵ - آیا مواد مست کننده که جامدند نجس اند ؟

۶ - آیا خونی که در تخم مرغ است نجس است ؟

درس پنجم : مطهرات یا پاک کننده ها

چیزهایی که اشیاء را پاک می کنند عبارتند از :

۱ - آب ۲ - زمین ۳ - آفتاب ۴ - اسلام ۵ - استحاله ۶ - انتقال ۷ - تبعیت ۸ - برطرف شدن عین نجاسات ۹ - استبراء حیوان نجاستخوار ۱۰ - غایب شدن مسلمان

۱ - آب :

در صورتی پاک کننده است که مطلق بوده و مضاف نباشد آب مطلق همان آب خالص است و آب مضاف عبارت از آبی است که از چیزی گرفته شده باشد مثل آب سیب و یا آب هنداونه یا با چیزی مخلوط شده باشد .

آبهای پاک کننده که به آن مطلق می گویند عبارت است از :

۱ - آب چاه ۲ - آب جاری ۳ - آب باران ۴ - آب راکد ، که اگر مقدار آن زیاد باشد یعنی وزن $419/377$ کیلوگرم باشد آب کر است و اگر کمتر از

این مقدار باشد آب قلیل است .

اینک در مورد آب به نکات زیر توجه کنیم :

۱ - آب قلیل با برخورد به نجاست نجس می شود .

۲ - تمام آبهای مطلق بجز آب قلیل با برخورد به نجاست نجس نمی شود ، مگر آنکه رنگ یا بو یا طعام آن با نجاست تغییر کند که در این صورت نجس است .

۳ - آب باران اگر بر زمین و یا فرش و لباس نجس ببارد آن ها را پاک می کند مگر آن که عین نجاست مثل خون باقی بماند و پاک نشده باشد .

۴ - آبی که طاهر بوده ولی نمی دانیم نجس شده یا نه ؟ طاهر است و آبی که نجس بوده و نمی دانیم طاهر شده یا نه نجس است و نیز آبی که نمی دانیم نجس است یا طاهر پاک می باشد .

چگونگی تطهیر با آب :

۱ - اگر شیء نجس ظرف باشد با آب کر یک مرتبه و با آب قلیل سه مرتبه باید آن را آب کشیده و شست .

۲ - اگر اشیاء غیر ظرف باشد هر گاه با ادرار نجس شود با آب کر یک مرتبه و با آب قلیل دو مرتبه و اگر به غیر ادرار باشد با آب کر یک مرتبه و با آب قلیل یک مرتبه .

۳ - هر گاه زمین نجس شده باشد پس از برطرف کردن عین نجاست با آب کر و آبی که متصل به کر است ، مثل آب لوله کشی منازل یک بار و با آب قلیل دو

بار پاک می شود . همینطور دیوار نجس

۴- برای تطهیر اشیاء اول باید نجاست را برطرف کرد سپس تطهیر نمود مثلاً اگر لباس یا دست به خون آلوده باشد باید اول خون را پاک کرد سپس آن را آب کشید و طاهر کرد .

۵- اگر فرش یا لباس نجس شود و بخواهیم طاهر کنیم چنانچه با آب قلیل باشد یک بار آب بریزیم و آن را فشار دهیم تا آب داخل آن را خارج شو سپس با آب دوم طاهر کنیم .

۶- آب لوله که به منبع کر متصل است در حکم آب کر می باشد و نجس نمی شود مگر آنکه بو یا رنگ یا طعم نجاست بگیرد و هر چیز نجسی را که عین نجاستش برطرف شده به یکبار طاهر می شود .

۲- زمین :

زمین خود یکی از پاک کننده هاست و با سه شرط کف پا و ته کفش و نوک عصا را پاک می کند . این شرطها عبارتند از :

۱- زمین باید خود پاک باشد .

۲- زمین باید خشک باشد .

۳- عین نجاست باید باتماس به زمین برطرف شود در این صورت کف پا و ته کفش و نوک عصای نجس بر روی فرش ، موزائیک ، حصیر ، چمن ، آسفالت ، پارکت که با چوب فرش شده پاک نمی شوند .

۳- آفتاب :

خود یکی از مطهرات و پاک کننده هاست و می تواند چیزهایی زیر را پاک کند .

زمین ، ساختمان ، چیزهایی که در ساختمان به کار

رفته و نمی توان آن را برداشت مثل در به و پنجره ، میخی که در ساختمان به کار رفته ، درخت و گیاه .

آفتاب با شرایط زیر پاک کننده است :

۱ - آفتاب از پشت ابر و یا پرده نتابد مگر آنکه ابر و یا پرده رقیق و نازک بوده بطوری که مانع از تابش نور آفتاب نباشند .

۲ - آفتاب به تنهایی محل نجاست را خشک کند نه توسط باد ولی اگر باد کم باشد مانعی ندارد .

۳ - هنگام تابش آفتاب عین نجاست وجود نداشته باشد .

۴ - آفتاب مقداری از ساختمان که در آن نجاست نفوذ کرده به یکباره خشک کند .

۵ - بین دیوار و ساختمانی که نجاست در آن نفوذ کرده چیز طاهری فاصله نباشد .

۶ - ساختمان و یا دیواری که نجس شده باید تر باشد و اگر خشک باشد باید بر آن آب ریخت تا آفتاب آن را خشک کند .

۴ - اسلام :

اگر شخص کافر مسلمان شود و شهادتین را بگوید (شهادت به یگانگی خداوند و رسالت پیامبر - (ص)) تمام بدن او پاک می شود ، حتی لباسی که به هنگام اسلام آوردن بر تن دارد ولی لباسهایی که قبلا به تن داشته و با عرق بدنش نجس شده باید آنها را آب بکشد و طاهر کند .

۵ - استحاله :

اگر شیء نجسی از آن حالت اول خارج شود پاک می گردد . مثل این که سگ در نمکزار نمک شود یا چوب نجس پس از سوزاندن خاکستر گردد .

ولی اگر شیء نجس تغییر ماهیت ندهد طاهر نمی شود . مثل اینکه گندم نجس را آرد کنند و نان بپزند که در این صورت باز نجس است .

۶ - انتقال :

مثل این که خون بدن انسان و یا حیوان که خون جهنده دارد به بدن پشه که خون جهنده ندارد منتقل شود و جزء خون بدن او حساب شود پاک است ولی زالو که خون انسان یا حیوان را مکیده و جزء بدن او حساب نمی شود و می گویند خون انسان یا حیوان است در این صورت نجس است .

۷ - تبعیت :

یعنی چیز نجسی بخاطر پاک شدن چیز نجس دیگری بالتبع پاک شود مثل اینکه اگر شراب سرکه شود ظرفی هم که شراب در آن بوده پاک می شود .

۸ - بر طرف شدن عین نجاست :

بدن حیوان و باطن بدن انسان پس از برطرف شدن نجاست پاک می شود و نیاز به آب کشیدن ندارد . مثلاً منقار او پاک می باشد و اگر داخل گوش یا بینی یا چشم نجس شود در این صورت اگر خون در دهان باشد نباید فرو برد و باید بیرون ریخت در این صورت لبها که نجس شده اند ، باید پاک و طاهر کرد .

۹ - استبراء :

یعنی حیوانی که به خوردن نجاست انسان عادت کرده مثل مرغ و جوجه و غیره بول و غائط آنها نجس می باشد و اگر بخواهیم که پاک شوند باید مدتی بجای نجاست غذای پاک به آنها داد و جلوی نجاستخواری آنها را گرفت . به چنین کاری

استبراء گویند .

۱۰ - غائب شدن مسلمان :

اگر لباس ، بدن ، ظرف ، و فرش مسلمان نجس شود و او غایب گردد بعد که او را ملاقات می کنیم اگر احتمال دهیم که آنها را آب کشیده است ، آن چیز پاک خواهد بود و اجتناب از آن ها لازم نیست .

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - آب مضاف نجس چگونه پاک می شود ؟

۲ - خون پشه پاک است یا نجس ؟

۳ - با حرکت کف پا و نوک عصای نجس بر روی آسفالت پاک می شود ؟

۴ - ساختمان و دیوار نجس که خشک شده باشد چگونه پاک می شود ؟

۵ - استحاله و انتقال را توضیح دهید ؟

درس ششم : نماز

نماز چیست ؟

نماز سرود عشق و آهنگ آسمانی است .

نماز سرود فضیلت و پاکی است

نماز ریسمانی است که ما را به خداوند جهان متصل می کند .

در آن وقت که به وسیله نماز به خدا نزدیک می شویم جسم و جان خود را فراموش می کنیم و تنها نیرو و قدرت لایزال خداوند را می بینیم .

در آن لحظه که آدمی به کمال و شکوه بی نهایت آفریدگار جهان می اندیشد ، سراپا شیفته آن می شود ، دل و جان به خضوع و خشوع و فروتنی می گراید ، با آهنگ فطرت در برابر آن همه کمال و عظمت سر تعظیم فرود می آورد ، سر به زمین می ساید و زبان ستایش می گشاید .

آن نیایش و پرستش و این راز و نیاز

و کمک خواهی در زبان قرآن نماز نامیده می شود .

نماز ، مراسم مخصوصی برای پرستش خدا و راز و نیاز با اوست که در آن جنبه های ارزنده و آموزنده خاصی در نظر گرفته شده و به همین جهت شکل مخصوصی به خود گرفته است .

نماز ، سرود توحید و یکتا پرستی ، پاکی و فضیلت است که روح و جان ما را از شرک و آلودگی شستشو داده و باید فکر و درون ما را در برابر عوامل شرک زا و آلوده کننده یی که در زندگی روزمره با آنها سر و کار داریم پاک و یکتا پرست نگه می دارد .

کمتر کسی است که در اثنای کار روزانه ، دستش ، لباسش ، دست و صورتش سر و پایش و گاهی همه پیکرش کثیف نشود و به تنظیف روزانه آنها نیازمند نباشد ، دانش آموز یا دانشجویی که درس می خواند ، معلمی که درس می دهد ، کشاورزی که به کندو کاو زمین ، کاشتن تخم و برداشت محصول مشغول است ، کارگر یا مهندسی که در کارگاه کار می کند ، پرستار یا پزشکی که با بیماران سر و کار دارد ، بانوی خانه داری که خانه را اداره می کند همه باید روزی یک یا چند بار لباس و تن خود را شستشو دهند ، تا پاکیزه بمانند .

روح ما نیز در میدان زندگی روزانه به همین اندازه یا بیشتر در معرض آلودگی است ، آلودگی به هوسها خودخواهیها و صدها آلودگی های دیگر .

بنابراین باید همانطور که لباس و تن خود را می شوئیم و پاکیزه

می کنیم ، دل و جان را هم شستشو دهیم و پاکیزه کنیم ، خود را به خدا که سرچشمه پاکی و کمال است نزدیک سازیم ، لحظاتی را به یاد او ، به نیایش او و راز و نیاز با او بگذرانیم و روح آلوده را در چشمه صاف و زلال الهی شستشو دهیم .

نمازهای پنجگانه همین کار را می کند با پنج نماز در روز ، خداوند ، لغزشها را از آدمی می زداید و او را پاکیزه می کند .

چرا نماز بخوانیم ؟

نماز پیوند انسان با خدا ، شستشوی روان ، و راز و نیاز با آفریننده یکتاست در آن لحظه که انسان احساس پوچی و بی ارزشی در خود می کند ، از همه کس و همه جا بریده مایوس و نا امید در اندیشه آینده خویش است دل به معبود خویش می سپارد ، بر می خیزد و وضو می گیرد و با قلبی مطمئن و آرام و به قبله می ایستد و توجه خود را از همه جا می برد و بخدای خویش توجه می کند و با او راز و نیاز می نماید در این هنگام حس می کند که با راز و نیاز ، خود را سبک تر و آرام تر نموده و خویشتن را بخدا نزدیک می بیند .

باید دانست که همانطور که جسم و بدن پس از مدتی که می گذرد کثیف و آلوده می شود و با شستشوی جسم ، بدن سبک و آرام می گردد ، روح و روان همه که در اثر عوامل بیرونی آلوده و

کثیف شده انسان ، با نماز ، آن را تمیز و شفاف می سازد این است که بزرگان گفته اند ، نماز معراج مؤمن و وسیله نزدیک شدن انسان به خدا و آرام بخش دلهاست .

اقسام نماز :

نماز به دو دسته تقسیم می شود :

۱ - نمازهای واجب

۲ - نمازهای مستحب

الف - نمازهای واجب

عبارتند از :

۱ - نمازهای یومیه (شبانه روزی)

۲ - نماز آیات

۳ نماز میت

۴ - نماز طواف واجب خانه کعبه

۵ - نماز قضای خود و قضای پدر و مادر که بر عهده پسر بزرگتر است .

۶ - نمازی که با جبر شدن یا به نذر و قسم واجب می شود .

نمازهای یومیه :

در شبانه روز انسان باید پنج بار نماز بخواند و این نماز که به نام نماز روزانه معروف است عبارتند از :

۱ - نماز صبح که دو رکعت است که نماز گزار از اذان صبح تا قبل از طلوع آفتاب فرصت دارد بخواند .

۲ - نماز ظهر که چهار رکعت است

۳ - نماز عصر است که همانند نماز ظهر چهار رکعت است و وقت این دو نماز از اذان ظهر تا اذان غروب است .

۴ - نماز مغرب - که وقت شرع آن بعد از اذان مغرب است و پایان وقت آن تا نزدیک نصف شب است .

۵ - نماز عشاء که وقت آن بعد از نماز مغرب است تا نصف شب .

واجبات نماز :

واجبات نماز یازده چیز است : که بعضی رکن و بعضی غیر رکن اند .

در رکن اگر چیزی اضافه یا

کم شود حتی اگر اشتباه باشد نماز باطل است ولی در غیر رکن اگر از روی فراموشی کم یا زیاد شود نماز باطل نیست .

آنهايي که رکن اند عبارتند از :

۱ - نیت :

یعنی نماز را بخاطر نزدیک شدن بخداوند و اطاعت از فرمان او بخواند .

۲ - تکبیره الاحرام :

یعنی پس از نیت می گوید : الله اکبر

۳ - قیام :

یعنی ایستادن در موقع تکبیره الاحرام و پیش از رکوع که به آن قیام متصل به رکوع گویند .

۴ - رکوع :

یعنی بعد از قرائت حمد و سوره در رکعت اول و دوم و یا بعد از تسبیحات چهارگانه در رکعت سوم و چهارم .

نماز گزار رکوع می کند یعنی در پیشگاه الهی به احترام او به قدری خم می شود که کف دستها به زانوهای برسد ، آنگاه ذکر رکوع را می خواند : سبحان ربی العظیم و بحمده

۵ - سجود :

یعنی نماز گزار بعد از هر رکعت دو سجده می کند که پیشانی و کف دو دست و سر دو زانو و سر دو انگشت شصت پا را بر زمین می گذارد و ذکر سجده را می خواند :

سبحان ربی الاعلی و بحمده

و آنهايي که غیر از رکن اند عبارتند از :

۱ - قرائت :

یعنی خواندن حمد و سوره در رکعت اول و دوم نماز

۲ - ذکر :

که عبارت از ذکر رکوع و سجود است .

۳- تشهد :

در رکعت دوم و رکعت آخر نمازها

باید نماز گزار بعد از سجده دوم بنشیند و تشهد بخواند :

اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله ، اللهم صل على محمد و آل محمد .

۴ - سلام :

نماز گزار بعد از تشهد رکعت آخر ، نماز سلام می هد و می گوید :

السلام عليك ايها النبي و رحمه الله و برکاته السلام علينا و على عبادالله الصالحين السلام عليكم و رحمه الله و برکاته .

۵ - ترتیب :

یعنی نماز گزار باید نماز را به ترتیب بخواند یعنی حمد را قبل از سوره و رکوع را قبل از سجده و تشهد را قبل از سلام بخواند و چنانچه پس و پیش خواند نمازش باطل می شود .

۶ - موالات :

یعنی نماز گزار تمام بخشهای نماز را باید بدون فاصله و پشت سرهم انجام دهد .

اذان و اقامه :

فرا رسیدن وقت هر نماز با اذان اعلام می شود ، هنگام سپیده صبح ، ظهر عصر ، غروب آفتاب و در نخستین لحظات تاریک شدن هوا در هر منطقه اسلامی با آهنگ روح نواز اذان به همه اعلام می شود که وقت نماز فرا رسیده است .

اذان یکی از شعائر اسلامی و سنت مؤ کد است که همواره مسلمانان را متنبه و آگاه می سازد .

چگونگی اذان و اقامه :

الله اکبر اذان ۴ مرتبه اقامه ۲ مرتبه

اشهد ان لا اله الا الله اذان ۲ مرتبه اقامه ۲ مرتبه

اشهدان محمد رسول الله اذان ۲ مرتبه ، اقامه ۲ مرتبه

اشهد ان علیا ولی الله اذان ۲ مرتبه ، اقامه ۲

مرتبہ

حی علی الصلوہ اذان ۲ مرتبہ ، اقامہ ۲ مرتبہ

حی علی الفلاح اذان ۲ مرتبہ ، اقامہ ۲ مرتبہ

حی علی خیرالعمل اذان ۲ مرتبہ ، اقامہ ۲ مرتبہ

قد قامت الصلوہ اقامہ ۲ مرتبہ

اللہ اکبر اذان ۲ مرتبہ ، اقامہ ۱ مرتبہ

لااله الاالله اذان ۲ مرتبہ ، اقامہ ۱ مرتبہ

آموزش نماز :

نمازگزار پس از اذان و اقامہ روبہ خانہ کعبہ می ایستد و نیت می کند کہ کارش برای خداست آنگاہ با دلی آرام و بہ دور از ہر کار دیگر دل بہ سوی خدا می آورد در حالی کہ دستہا را تا نزدیک گوشہای خود بالا بردہ می گوید : اللہ اکبر (خدا از ہر کس و ہر چیز بزرگتر و از آنچه در تصور ما بگنجد برتر است)

سپس حمد و سورہ را می خواند :

بسم اللہ الرحمن الرحیم (۱)

الحمد لله رب العالمين (۲) الرحمن الرحيم (۳) مالک يوم الدين (۴) ایاک نعبد و ایاک نستعین (۵) اهدنا الصراط المستقیم (۶)
صراط الذین انعمت علیہم غیر المغضوب علیہ ولا الضالین (۷)

بسم اللہ الرحمن الرحیم (۱)

قل هو الله احد (۲) الله الصمد (۳) لم یلد و لم یولد (۴) ولم یکن له کفوا احد (۴)

سپس بہ رکوع می رود و می گوید : سبحان ربی العظیم و بحمدہ

آنگاہ سر از رکوع بر میدارد و می گوید : سمع الله لمن حمد ، اللہ اکبر

آنگاہ بہ سجده می رود و در سجده چنین می خواند : سبحان ربی الاعلی و بحمدہ

آنگاہ سر از سجده بر میدارد و می گوید : اءستغفرالله ربی و اتوب

سپس به سجده دوم می رود و پس از ذکر سجده ، سر بر می دارد و می نشیند .

آنگاه بلند می شود و می گوید :

بحول الله و قوته اقوم و اقعد

سپس حمد و سوره را مثل گذشته می خواند و پس از خاتمه سوره ، قنوت می گیرد و ذکر قنوت را می خواند در قنوت هر آیه و دعائی را می تواند بخواند مثلا : رب زدنی عملا و الحقنی بالصالحین

سپس به رکوع می رود و ذکر رکوع را می خواند .

بعد به سجده می رود و دو سجده را مانند قبل انجام می دهد . بعد می نشیند و تشهد می خواند : اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله اللهم صل علی محمد و آل محمد .

پس از تمام شدن تشهد اگر نماز دو رکعتی است سلام می دهد و اگر نماز سه رکعتی و یا چهار رکعتی باشد بلند می شود و تسبیحات چهارگانه را می خواند : سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر (سه بار) آنگاه به رکوع می رود و ذکر رکوع را می خواند بعد به سجده می رود و دو سجده را انجام می دهد بعد می نشیند و چنانچه نماز مغرب باشد تشهد می خواند و سلام می دهد . و اگر نماز چهار رکعتی است مثل (ظهر - عصر - عشاء) دوباره بر می خیزد و تسبیحات چهارگانه را مانند قبل می خواند و به رکوع می رود و بعد دو سجده را بجا می آورد سپس می نشیند

و مانند قبل تشهد می خواند و بعد سلام می دهد و می گوید :

السلام عليك ايها النبي و رحمه الله و برکاته السلام علينا و على عباد الله الصالحين السلام عليكم و رحمه الله و برکاته

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - فرا رسیدن وقت نماز با چه چیز اعلام می شود؟

۲ - تفاوت اذان و اقامه در چیست؟

۳ - آیا رکوع و سجود رکن اند؟

۴ - کدام یک از رکعات نماز ، تشهد خوانده می شود؟

۵ - تفاوت رکوع با ذکر رکوع چیست؟

درس هفتم : شکیات نماز

شکیات بر ۲۳ قسم است ، هشت قسم آن نماز را باطل می کند و به شش قسم آن نباید اعتنایی کرد و نه قسم آن صحیح است

شکهای باطل :

اگر یکی از این شکها را برای نماز گزار پیش آید ، نمازش باطل است :

۱ - شک در شماره رکعتهای نمازهای دو رکعتی

۲ - شک در شماره رکعتهای نماز سه رکعتی

۳ - در شکهای نمازهای چهار رکعتی که پای یک در میان باشد .

۴ - اگر در نمازهای چهار رکعتی پیش از تمام شدن سجده دوم شک کند .

۵ - شک بین ۲ و ۵ یا ۲ و بیشتر از ۵ .

۶ - شک بین ۳ و ۶ یا ۳ و بیشتر از ۶ .

۷ - شک بین ۴ و ۶ و ۴ یا بیشتر از ۶ .

۸- شك در ركتهای نماز كه نداند چند ركعت خوانده

شكهایی كه نباید به آن ها اعتنا كرد :

۱ - شك در چیزی که نماز گزار از محل آن گذشته است مثل اینکه در رکوع شك کند که آیا حمد و سوره را خوانده یا نه .

۲ - شك بعد از سلام نماز

۳ - شك بعد از گذشتن وقت نماز

۴ - شك کسی که زیاد در نماز شك می کند که به او کثیرالشک می گویند .

۵ - شك امام در شماره رکعتهای نماز در صورتی که ماءموم آن را بداند و یا شك ماءموم در رکعتهای نماز در صورتی که شماره آن را بداند که در صورت اول ، امام با رجوع به ماءموم رفع شك از خود می کند و در صورت دوم ، ماءموم ، با رجوع به امام ، وظیفه خود را انجام می دهد .

۶ - شك در نمازهای مستحبی

شکهای صحیح :

در نه صورت اگر نماز گزار در شماره رکعتهای نماز چهاررکعتی شك کند باید به دستورات زیر عمل نماید :

۱ - نماز گزار بعد از سر برداشتن از سجده دوم شك کند دو رکعت خوانده یا سه رکعت ، بنا را بر سه می گذارد و یک رکعت دیگر را می خواند و نماز را تمام می کند سپس یک رکعت نماز احتیاط ایستاده ، یا دو رکعت نشسته می خواند .

۲ - شك بین دو و چهار بعد از سجده دوم ، بنا را بر چهار می گذارد و نماز را تمام می کند و دو رکعت نماز احتیاط ایستاده و دو رکعت نشسته می خواند .

۴ - شك بین چهار و پنج بعد از سجده دوم که بنا را بر

چهار می گذارد و نماز را تمام نموده و بعد از نماز ، دو سجده سهو می کند .

۵ - شك بين سه و چهار در هر كجای نماز كه باشد بنا را بر چهار می گذارد و نماز را تمام می كند و بعد يك ركعت نماز احتیاط ایستاده می خواند .

۶ - شك بين چهار و پنج در حال ایستاده كه باید نماز گزار بدون ركوع بنشیند و تشهد را بخواند و نماز را سلام دهد و يك ركعت نماز احتیاط ایستاده را بخواند .

۷ - شك بين سه و پنج در حال ایستاده كه باید نماز گزار بدون ركوع بنشیند و تشهد را بخواند و سلام دهد و دو ركعت نماز احتیاط را ایستاده بخواند .

۸ - شك بين سه و چهار و پنج در حال ایستاده كه باید نماز گزار ، بنشیند و سلام دهد سپس دو ركعت نماز احتیاط ایستاده و دو ركعت نشسته بخواند .

۹ - شك بين پنج و شش در حال ایستاده كه باید نماز گزار بنشیند و تشهد بخواند و سلام دهد سپس دو سجده سهو را بجا آورد .

نماز احتیاط :

كسی كه نماز احتیاط بر او واجب شده باید فوراً بعد از نماز نیت كند و تكبیر بگوید و حمد را بخواند و به ركوع رود و دو سجده را بخواند پس اگر يك ركعت نماز احتیاط بر او واجب است تشهد می خواند و سلام می دهد و اگر دو ركعت بعهدہ اوست پس از دو سجده دیگر تشهد می خواند و سلام می دهد و دو ركعت نماز احتیاط نشسته هم

به همین صورت می خواند با این تفاوت که بجای ایستادن می نشیند . باید توجه داشت که نماز احتیاط سوره و قنوت ندارد و باید آهسته خواند و نیت هم به زبان نیاورد .

سجده سهو :

در شش مورد باید سجده سهو کرد یعنی نماز گزار بعد از سلام نماز فوراً نیت سجده سهو می کند و پیشانی را بر چیزی که سجده بر آن صحیح است می گذارد و می گوید : بسم الله و بالله و صلی الله علی محمد و آل محمد آنگاه سر از سجده برمی دارد و دوباره به سجده می رود و باز همان ذکر را تکرار می کند و سر از سجده برمی دارد و می نشیند و تشهد می خواند و سلام می دهد .

مواردی که سجده سهو لازم است عبارتند از :

۱ - در بین نماز ، سهوا حرف بزند . ۲ - جائی که در نماز نباید سلام دهد مثلاً در رکعت اول سهوا سلام دهد ۳ - در نماز یک سجده را فراموش کند ۴ - تشهد نماز را فراموش کند ۵ - در نماز ۴ رکعتی بعد از سجده دوم شک کند که ۴ رکعت خوانده یا ۵ رکعت در این صورت می نشیند و نماز را تمام می کند و دو سجده سهو بجا می آورد ۶ - و همچنین در نماز چهار رکعتی در حالت ایستاده شک بین ۵ و ۶ پیش آید .

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - اقسام شکهای باطل کدامند ؟

۲ - چه شکهایی نباید به آنها توجه کرد

۳ - شکهای صحیح چند نوعند؟

۴ - نماز احتیاط را چگونه باید خواند؟

درس هشتم: نماز آیات

نماز آیات با یکی از چهار مورد زیر واجب می شود:

۱ - گرفتن خورشید .

۲ - گرفتن ماه .

در هر مورد لازم نیست تمام قرص گرفته شود و یا کسی بترسد .

۳ - زلزله اگر چه کسی نترسد و

۴ - رعد و برق و طوفانهای شدید در صورتی که بیشتر مردم بترسند .

کیفیت نماز آیات :

نماز آیات دو رکعت است در هر رکعت پنج رکوع دارد به صورتهای مختلف خوانده می شود و مختصرترین صورت آن ، بدین گونه است که نمازگزار پس از نیت تکبیر می گوید و حمد و سوره را پنج قسمت می کند و هر قسمت به رکوع می خواند و سر از رکوع برمی دارد و قسمت دیگر را می خواند مثلاً می گوید :

بسم الله الرحمن الرحيم رکوع

قل هو الله احد رکوع

لم يلد و لم يولد رکوع

و لم يكن له كفوا احد رکوع

و لم يكن له كفوا احد رکوع

و بعد به سجده می رود و پس از سجده بر می خیزد و حمد را می خواند و سوره را به همان صورت قبل تقسیم می کند آنگاه به سجده می رود و تشهد را می خواند و سلام می دهد و مستحب است که قبل از رکوع دهم ، قنوت نیز بخواند .

نماز میت :

نماز بر مرده مسلمان اگر چه بچه باشد و شش سال او تمام شده باشد واجب و لازم است و باید بعد از غسل دادن و

کفن کردن میت ، بر او نماز خواند و لازم نیست دسته جمعی باشد حتی اگر یکنفر باشد باید خود ، بر او نماز بخواند .

دستور نماز میت بقرار زیر است :

میت را در برابر نماز گزار به پشت بخوابانند بطوریکه سر او بطرف سمت راست نماز گزار و پای او بطرف چپ نماز گزار قرار گیرد .

نماز میت پنج تکبیر دارد :

پس از تکبیر نماز اول می گوید : اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله

پس از تکبیر دوم می گوید : اللهم صل علی محمد و آل محمد پس از تکبیر سوم می گوید : اللهم اغفر للمؤمنین و المؤمنات بعد از تکبیر چهارم ، اگر میت مرد است می گوید :

اللهم اغفر لهذا الميت و اگر زن است می گوید : اللهم اغفر لهذا الميت بعد تکبیر پنجم را می گوید و نماز را تمام می کند .

نماز طواف کعبه :

یکی از اعمال عمره و حج ، طواف است ، یعنی هفت دور گشتن به دور خانه خدا با شرایطی که در مناسک حج آمده است ، بعد از تمام شدن طواف باید فوراً دو رکعت نماز به نیت نماز طواف مثل نماز صبح در کنار مقام ابراهیم بخواند و نباید بین نماز و طواف فاصله بیفتد یا در جای دیگری غیر از مقام ابراهیم خوانده شود .

نماز قضاء :

کسی که نماز واجب خود را در وقت نخوانده یا باطل بوده باید قضاء ، آن را هر چه زودتر بخواند همچنین اگر پدر و مادر نماز و روزه را بجا

نیاورده اند بر پسر بزرگتر واجب است که برای آنها نماز بخواند و روزه بجا آورد و چنانچه نتواند و مشککش باشد باید دیگری را بر این کار اجیر کند .

نمازی که شخص اجیر شده یا نذری کرده که آن را بخواند :

اگر شخصی اجیر شده باشد که در برابر گرفتن مزد ، نمازهای فوت شده میتی را بخواند و یا این که شخصی بخواند تبرعا و بدو گرفتن مزد ، نمازهای او را بجا آورد ، بر او لازم است نمازهای میت را به هر نحو که مشخص کرده اند بخواند و همینطور اگر کسی نذر یا عهد کرده نماز را بخواند ، آن نماز نیز بر او واجب می باشد مثلا شخصی نذر کرده و یا با خدای خود عهد و پیمان بسته که سه روز نماز بخواند ، این نماز مثل همان نماز یومیه و روزانه است و تفاوتی ندارد .

نماز مسافر :

اگر انسان به سفر برود در صورتی که سفرش کمتر از ۸ فرسخ نباشد ، باید ، نمازهای چهار رکعتی ؛ مثل ظهر و عصر و عشاء را دو رکعت بخواند که به آن نماز قصر یا (کوتاه) می گویند باید توجه داشت که دیگر فرق بین گذشته و امروز نیست چه گذشته که مردم با الاغ سفر می کردند و ماهها سفرشان طول می کشید و چه امروز که مردم با هواپیما سفر می کنند ولی اگر مسافر پیش از خدا گذشتن وقت نماز به شهر خود برسد نماز را در وطن خود بطور کامل می خواند .

نماز جماعت :

مستحب است که

نمازهای واجب به ویژه نمازهای روزانه را ، با جماعت بخوانند ، زیرا نماز پشت سر امام جماعت عادل هر رکعت ، آن ثواب صد رکعت دار و هر چه بر تعداد مومنین اضافه شود ثواب جماعت هم بیشتر می شود .

نماز جمعه :

نماز جمعه در زمان حضور امام واجب است و در زمان غیبت واجب تخییری است (۳) یعنی نماز گزار در روز جمعه می تواند نماز ظهر یا جمعه بخواند ولی نماز جمعه می تواند نماز ظهر یا جمعه بخواند ولی نماز جمعه افضل است .

نماز جمعه این نماز که روز جمعه تشکیل می شود بصورت فردی نمی توان خواند بلکه بصورت جماعت و بوسیله پیشوایی عادل و آگاه خوانده می شود حداقل تعداد شرکت کننده ۵ نفر است و با کمتر از این ، نماز جمعه تشکیل نمی شود .

این نماز ، مثل نماز صبح ، دو رکعت است و مستحب است در رکعت اول بعد از حمد ، سوره جمعه و در رکعت دوم بعد از حمد ، سوره منافقون خوانده می شود این نماز دارای دو قنوت مستحبی است قنوت اول قبل از رکوع رکعت اول و قنوت دوم پس از رکوع رکعت دوم می باشد امام جمعه قبل از شروع نماز ، دو خطبه می خواند و میان آن دو می نشیند ، در خطبه اول پس از حمد و ثنای پروردگار با استفاده از آیات و روایات ، مردم را به تقوی و پرهیز از گناه دعوت می کند و آنها را به مسائلی سیاسی و اجتماعی اسلام آشنا می سازد و در خطبه دوم ، پس

از درود بر پیامبر و پیشوایان اسلام برای مردان و زنان مسلمان طلب آمرزش می کند .

نماز عیدین :

نماز عیدین که نماز عید فطر و عید قربان است وقت نماز عیدین ، از آغاز طلوع خورشید تا ظهر می باشد ، این نماز ، دو رکعت است که بهتر است بعد از حمد ، در رکعت اول سوره اعلی و در رکعت دوم بعد از حمد ، سوره والشمس خوانده می شود .

در رکعت اول بعد از حمد و سوره ، پنج قنوت و در رکعت دوم ، چهار قنوت دارد در قنوت ، هر ذکر را می توان خواند ولی بهتر است دعائی را که نمایانگر شکوه و عظمت خداوند است خوانده شود ، دعا معروف این است :

اللهم اهل الكبرياء والعظمة و اهل الجود و الجبروت و اهل العفو و الرحمه و اهل التقوى و المغفره اءستلک بحق هذا اليوم الذی جعلته للمسلمین عیداً و لمحمد صلی الله علیه و آله ذخراً و شرفاً و کرامه و مزیداً ان تصلی علی محمد و آل محمد و ان تدخلنی فی کل خیر ، ادخلت فیہ محمداً و آل محمد و ان تخرجنی من کل سوء اخرجت منه محمداً و آل محمد صلواتک علیہ و علیہم اللهم انی استلک خیر ما استلک عبادک الصالحون و اعوذ بک مما استعاذ منه عبادک المخلصون

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - چرا باید نماز خواند ؟

۲ - اقسام نمازهای واجب چند تا است ؟

۳ - نماز مسافر چگونه است ؟

۴ - واجبات نماز چند تا است ؟

- در چه مواردی نماز آیات واجب می شود؟

۶- نماز آیات چند رکوع و نماز عید چند قنوت دارد؟

درس نهم: نمازهای مستحبی

نماز شب یا تهجد:

این نماز یازده رکعت است که از نیمه شب، تا اذان صبح خوانده می شود و دارای ثواب بسیار است، نحوه خواندن آن چنین است: هشت رکعت، بصورت چهار نماز دو رکعتی که نیت نافله شب - دو رکعت به نیت نماز شفع و یک رکعت به نیت نماز وتر خوانده می شود.

نافله های یومیه:

نمازهای نافله که همراه نمازهای روزانه خوانده می شود برای کسانی که می خواهند با خدای خود رابطه بیشتری داشته و برای خودسازی راز و نیاز بیشتری کنند این نمازها عبارتند از:

۱- نافله صبح:

دو رکعت که پیش از نماز صبح خوانده می شود

۲- نافله ظهر:

هشت رکعت (چهار نماز دو رکعتی پیش از نماز ظهر)

۳- نافله عصر:

هشت رکعت (چهار رکعت نماز دو رکعتی پیش از نماز عصر)

۴- نافله شب:

چهار رکعت بعد از نماز مغرب

۵- نافله عشاء:

دو رکعت بعد از نماز عشاء

نماز غفیله:

این نماز ، بین نماز مغرب و عشاء خوانده می شود و دو رکعت است - در رکعت اول ، بعد از سوره حمد می خواند :

و ذالنون اذ ذهب مغاضبا فظن ان لن نقدر عليه فنادى فى الظلمات ان لا اله الا انت سبحانك انى كنت من الظالمين فاستجبنا له و
نجيناه من الغم و كذلك ننجى المؤمنین

و

در رکعت دوم بعد از سوره حمد می خواند :

و عنده مفاتيح الغيب لا يعلمها الا هو و يعلم ما في البر و البحر و ما تسقط من ورقه الا- يعلمها و لا- حبه في ظلمات الارض و لارطب و لا يابس الا في كتاب مبين .

و در قنوت این نماز می خواند :

اللهم انى اسئلك بمفاتيح الغيب التى لا يعلمها الا انت ان تصلى على محمد و آل محمد و ان تقضى لى حاجتى اللهم انت ولى نعمتى و القادر على طلبتى تعلم حاجتى فاءسئلك بحق محمد و آل محمد عليه و عليهم السلام لما قضيتها لى .

نمازهای جعفر طيار :

نمازی است برای آمرزش گناهان که دارای فضیلت بسیار است این نماز را حضرت محمد صلی الله علیه و آله به جعفر بن ابی طالب آموخته است نماز جعفر چهار رکعت است که به صورت دو نماز دو رکعتی خوانده می شود و در رکعت اول ، سوره حمد و سوره زلزال ، و در رکعت دوم ، بعد از حمد ، سوره والعاذیات خوانده می شود و در رکعت سوم ، بعد از حمد ، سوره نصر و در رکعت چهارم ، بعد از سوره حمد ، سوره توحید قرائت می شود ، و نیز در هر رکعت بعد از پایان قرائت ، پانزده مرتبه بگوید : بار و بعد از سر برداشتن از رکوع ، ده بار و در سجده اول ، ده بار و میان دو سجده ده بار و بعد از سجده دوم ، ده بار آن ذکر شریف را بگوید که در هر رکعت ۷۵ بار و در مجموع

رکعات سیصد بار تسبیح میشود .

شخص نماز گزار اگر عجله داشته باشد می تواند بجای چهار سوره و در چهار رکعت ، چهار بار سوره توحید یعنی : قل هو الله احد بخواند و بعد از نماز سیصد بار تسبیحات اربعه را بگوید - سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اكبر آنگاه بریا برآورده شدن حاجات خود دعا کند .

نماز ليله الدفن :

این نماز ، در اولین شبی که میت دفن شده خوانده می شود تا آرامشی برای روانش باشد . نماز وحشت دو رکعت است که در رکعت اول ، بعد از حمد ، یک بار آیه الکرسی و در رکعت دوم ، بعد از حمد ، ده مرتبه سوره قدر خوانده می شود و بعد از نماز می خواند :

اللهم صل علی محمد و آل محمد و ابعث ثوابها الی قبر فلان بن فلان ، که بجای فلان بن فلان ، نماز گزار ، نام مرده و پدر او را می برد .

نماز استغاثه :

این نماز در مسجد جمکران قم برگزار می شود در این مسجد ، نماز گزار چهار رکعت نماز می خواند دو رکعت بعنوان تحیت مسجد که در هر رکعت حمد را یک مرتبه و سوره توحید را هفت بار می خواند و ذکر رکوع و سجده را هفت بار تکرار می نماید .

و در رکعت ، بنام نماز امام زمان که در هر رکعت ، حمد و سوره را یک بار می خواند و وقتی به آیه ایاک نعبد و ایاک نستعین می رسد آن را صدبار تکرار می کند ، بعد ذکر

رکوع و سجود را هفت مرتبه تکرار می کند ، بعد از تمام شدن نماز ، تکبیر می گوید و تسبیح حضرت فاطمه (علیهاالسلام) را می خواند سپس به سجده می رود و صد بار صلوات می فرستد .

نماز استسقاء یا طلب باران :

این نماز در سالهای قحطی و بی بارندگی خوانده می شود تا خدا به برکت دعای مردم باران رحمت را نازل فرماید و زمین تشنه را سیراب نماید .

این نماز ، دو رکعت است که روز دوشنبه خارج از شهر در بیابان و بصورت نماز عید انجام می دهد جز این مکه در قنوتهای آن دعاهایی که مشتمل بر طلب باران باشد خوانده می شود و بعد از نماز ، امام رو به قبله صدبار می گوید : الله اکبر ، سپس به توجه به طرف راست توجه می کند و صدبار می گوید : سبحان الله آنگاه توجه به سمت چپ می کند و صدبار با صدای بلند لااله الا الله می گوید و بعد توجه بسوی مردم کرده و صدبار الحمد لله می گوید و دعا نموده و از خداوند رحمت و نعمت را طلب میکند و مردم آمین می گویند .

نماز حاجت :

برای برآورده شدن حاجات از پیامبر اسلام نقل شده که هرکس این نماز را بخواند انشاءالله حاجتش برآورده خواهد شد ، این نماز چهار رکعت است :

که در رکعت اول : سوره حمد یکبار و سوره توحید یعنی قل هو الله احد . . . یازده بار .

و در رکعت دوم : حمد یکبار و سوره توحید بیست و یکبار .

در رکعت سوم : حمد یکبار و سوره توحید سی و یکبار .

در رکعت چهارم : حمد یکبار و سوره توحید چهل و یکبار خوانده می شود و پس از تمام شدن نماز ، نمازگزار پنجاه بار سوره توحید می خواند و پنجاه بار صلوات میفرستد و بعد به سجده می رود و صد مرتبه می گوید : یاالله یاالله سپس حاجت خود را از خداوند طلب می کند .

نماز مضطر :

کسی که از همه جا امیدش قطع شه و راه به جایی نمی برد تنها امیدش به خداست که با قلب شکسته و بازاری و اشک خواسته خود را از خداوند طلب می کند این نماز چهار رکعت است :

در رکعت اول : بعد از حمد ، این آیه را بیست و پنج بار می خواند :

افوض امری الی الله ان الله بصیر بالعباد

در رکعت دوم : بعد از حمد این آیه را بیست و پنج بار می گوید :

لاالله الا انت سبحانک انی كنت من الظالمین فاستجبنا له و نجیناه من الغم و كذلك ننجی المؤمنین .

در رکعت سوم : بعد از حمد این آیه را بیست و پنج مرتبه می خواند : حسبی الله و نعم الوکیل

در رکعت چهارم : بعد از حمد ۲۵ بار می خواند لاحول و لا قوه الا بالله العلی العظیم بعد از تمام شدن نماز ، بیست و پنج بار صلوات می فرستد که انشاءالله حاجتش برآورده خواهد شد .

نماز اول هر ماه :

مستحب است که انسان در اول هر ماه دو رکعت نماز

بخواند بدین صورت که در رکعت اول بعد از حمد ۳۰ مرتبه قل هو الله احد . . . و در رکعت دوم بعد از حمد ، ۳۰ مرتبه سوره انا انزلناه فی ليله القدر . . . بخواند و بعد از نماز ، سلامتی خود را از خداوند بخواهد .

نماز شبهای قدر در ماه رمضان :

از جمله اعمال مشترکه شبهای قدر ۱۹ و ۲۱ و ۲۳ خواندن دو رکعت نماز می باشد ، بدین صورت که در هر رکعت حمد یک بار و قل هو الله احد هفت بار بگویند و بعد از فراغت از نماز ، هفت بار می گویند : استغفرالله و اتوب الیه بگویند ، به این امید که خداوند آمرزش خود را شامل حال او فرماید و نیز صد رکعت نماز در هر یک از این سه شب رسیده است که مانند نماز صبح دو رکعتی خوانده می شود .

نماز روز عرفه (نهم ذیحجه)

نماز گزار نماز ظهر و عصر خود را در محیط باز می خواند سپس دو رکعت نماز می خواند .

در رکعت اول : سوره حمد و سوره توحید .

در رکعت دوم : سوره حمد و سوره کافرون بعد از آن چهار رکعت نماز دیگر می خواند که در هر رکعت آن ، بعد از سوره حمد ، پنجاه بار سوره توحید می خواند .

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - نماز تهجد چند رکعت و وقت آن چه موقع است ؟

۲ - نماز جعفر طیار را چه کسی به وی آموخت ؟

نماز استسقاء چه وقت و

چگونه خوانده می شود؟

۴ - نماز شبهای قدر در چه شبهایی از ماه رمضان خوانده می شود؟

۵ - چرا نماز ليله الدفن در شب دفن میت خوانده می شود؟

درس دهم: نمازهای معصومین

۱ - نماز پیامبر اسلام :

انجام این نماز برای آمرزش گناهان بسیار خوب است و زمان معینی برای انجام آن در نظر گرفته نشده است ولی بهتر است که روز جمعه خوانده شود این نماز دو رکعت است که در هر رکعت سوره حمد و پانزده مرتبه سوره قدر خوانده می شود و همین سوره قدر در رکوع پانزده مرتبه و بعد از رکوع پانزده مرتبه سپس در سجده اول پانزده مرتبه و بعد از سجده پانزده مرتبه خوانده می شود .

در سجده دوم هم سوره قدر پانزده مرتبه و بعد از سجده دوم پانزده مرتبه قرائت می شود در اینصورت در دو رکعت مجموعاً ۲۱۰ بار سوره قدر قرائت می گردد و پس از تمام شدن ، نماز گزار حاجات خود را از خداوند طلب می کند .

۲ - نماز حضرت علی علیه السلام :

این نماز چهار رکعت است که در هر رکعت سوره حمد و پنجاه بار سوره توحید خوانده می شود و سپس نماز گزار می خواند :

اللهم صل علی النبی العربی و آله آنگاه حاجت خود را از خداوند طلب می نماید .

۳ - نماز حضرت فاطمه (سلام الله علیها)

این نماز دو رکعت است که در رکعت اول ، نماز گزار یکبار سوره حمد و انا انزلنا صد بار و در رکعت دوم ، یکبار حمد و صد بار قل

هو الله احد می خواند .

۴ - نماز امام حسن مجتبی علیه السلام :

این نماز چهار رکعت است در هر رکعت ، یک بار حمد و بیست و پنج بار سوره توحید می خواند آنگاه پس از خواندن دعا ، حاجت خود را از خداوند می خواهد .

۵ - نماز امام حسین علیه السلام :

این نماز چهار رکعت است که در هر رکعت سوره حمد پنجاه مرتبه و سوره توحید (قل هو الله . . .) پنجاه مرتبه و در رکوع سوره فاتحه و توحید هر کدام ده مرتبه و بعد از رکوع هر کدام ده مرتبه و همچنین در سجده اول و دوم و بین دو سجده هر کدام ده بار سوره اخلاص و توحید می خواند .

۶ - نماز امام زین العابدین :

این نماز چهار رکعت است نماز گزار در هر رکعت یکبار سوره حمد و صدبار سوره توحید می خواند و پس از تمام شدن نماز ، می خواند - یا من اظهر الجمیل و ستر القبیح یا من لم یؤاخذ بالجریه و لم یهتک الستریا عظیم العفو یا حسن التجاوز یا واسع المغفره یا باسط الیدین بالرحمه یا صاحب کل نجوی یا منتهی کل شکوی یا کریم الصفح یا عظیم الرجاء یا مبتداء بالنعم قبل استحقاقها یا ربنا و سیدنا و مولانا یا غایه رغبتنا استلک اللهم ان تصلی علی محمد و آل محمد .

۷ - نماز حضرت باقر علیه السلام :

این نماز دو رکعت است که در هر رکعت آن یک حمد و صد مرتبه تسبیحات اربعه خوانده می شود سبحان الله و

الحمد لله ولا اله الا الله و الله اكبر پس از تمام شدن نماز و دعا حاجات خود را از خداوند می خواهد .

۸ - نماز امام صادق علیه السلام :

نماز امام صادق علیه السلام دو رکعت است در هر رکعت سوره حمد یک مرتبه و آیه شهد الله انه لا اله الا هو و الملائکه و اولوالعلم قائما بالقسط لا اله الا هو العزيز الحكيم صد مرتبه می خواند .

۹- نماز امام موسی کاظم علیه السلام :

این نماز دو رکعت است و در هر رکعت یکبار حمد و دوازده بار سوره توحید قرائت می شود پس از دعا حوائج خود را از خداوند می خواهد .

۱۰ - نماز حضرت امام رضا علیه السلام :

این نماز شش رکعت است که در هر رکعت یکبار حمد و ده بار سوره دهر خوانده می شود و پس از تمام شدن نماز این دعا خوانده می شود : یا صاحبی فی شدتی و یا ولیی فی نعمتی و یا الهی و اله ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب یارب کهیعص و یس و القرآن الحكيم اءسئلك یا اءحسن من سئل و خیر من دعی و یا اءجود من اءعطی و یا خیر مرتجی اسئلك ان تصلی علی محمد و آل محمد .

۱۱ - نماز حضرت جواد علیه السلام :

این نماز دو رکعت است که لازم است در هر رکعت یکبار حمد و هفتاد مرتبه سوره توحید خوانده شود سپس نماز گزار حوائج خود را از خداوند می خواهد .

۱۲ - نماز حضرت هادی علیه السلام :

این نماز دو رکعت

است که در هر رکعت یکبار حمد و یکبار سوره یس و در رکعت دوم یکبار حمد و یکبار سوره الرحمن خوانده می شود و بعد از پایان نماز و دعا نماز گزار حوائج خود را از خداوند می خواهد .

۱۳ - نماز امام حسن عسگری علیه السلام :

این نماز چهار رکعت است که در رکعت اول و دوم یکبار حمد و پانزده بار سوره زلزال و در رکعت سوم و چهارم یکبار سوره حمد و پانزده بار سوره توحید خوانده می شود . سپس نماز گزار دعا می کند و حاجتهای خود را از خداوند طلب می کند .

۱۴ - نماز امام زمان (عج) :

این نماز دو رکعت است که در هر رکعت یکبار حمد و یکبار سوره توحید خوانده می شود و نماز گزار وقتی به آیه ایاک نعبد و ایاک نستعین می رسد صدبار آن را تکرار می کند و بعد از نماز دعای فرج حضرت را می خواند : اللهم عظم البلاء و برح الخفاء وانكشف الغطاء و ضاقت الارض بما وسعت السماء و الیک یا رب المشتکی و علیک المعول فی الشده والرشاء اللهم صلی علی محمد و آل محمد الذین امرت باطاعتهم و عجل اللهم فرجهم بقائمهم و اظهر اعزازه یا محمد یا علی ، یا علی یا محمد ، اکفیاننی فانکما کافیاننی یا محمد یا علی ، یا علی یا محمد ، انصراننی فانکما ناصراننی یا محمد یا علی ، یا علی یا محمد احفظاننی فانکما حافظاننی یا مولای یا صاحب الزمان یا مولای یا صاحب الزمان ، یا مولای یا صاحب الزمان ،

الغوث الغوث الغوث ، ادرکنی ، ادرکنی ، ادرکنی ، الامان ، الامان ، الامان .

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - نماز حضرت علی (ع) چگونه خوانده می شود ؟

۲ - نماز امام حسین (ع) چگونه خوانده می شود ؟

۳ - نماز فاطمه زهرا(س) چگونه خوانده می شود ؟

۴ - نماز امام زمان (عج) چگونه خوانده می شود ؟

۵ - نماز پیامبر (ص) برای چه کاری مفید است ؟

درس یازدهم : روزه

می دانیم که همانطور که بدن پس از چند ساعت کار مداوم و پشت سر هم نیاز به استراحت دارد ، دستگاہ گوارشی هم با کار مداوم و یکنواخت ، سالی یک بار نیاز به استراحت دارد و باید به خانہ تکانی بدن پرداخت و چربی و قند و مواد اضافی را که در مدت یک سال ذخیره کرده ، باید از بین برد و بدن را از آلودگی و غبار تمیز کرد بدیهی است که بهترین راه برای استراحت دادن به دستگاہ گوارش و رفت و روب و جاروب کردن بدن ، روزه است که انسان در مدت معینی از خوردن و آشامیدن پرهیز کند تا هم کمکی به جسم و بدن خود کرده باشد و هم بخاطر مبارزه با نفس و غرایز و شیطان وجود خود که انسان را به قانون شکنی وادار می سازد ، بتوان به ورزش و پرورش روح و روان پرداخت و شیطان درون را ناامید ساخت پس روزه به صورت ظاهر ، عبارت از دوری از خوردن و آشامیدن از هنگام اذان صبح

تا مغرب است ولی در حقیقت ، پرهیز از هر گناه و قانون شکنی است . همانطور که جسم با ورزش و نرمش توانمند و قوی می گردد روح و اندیشه انسان هم با مبارزه با گرایز قدرتمند می شود تا جایی که انسان می تواند در برابر خواسته های نامشروع آنها پایداری و مقاومت کند کسانی که این تمرین مبارزاتی را ندارند در برابر هوسها و خواسته های درونی تاب و توان مقاومت ندارند و زود تسلیم خواسته ها و گرایز می شوند و اسیر شیطان می گردند ولی مردان خدا که در رمضان در برابر گرایز و خواسته های خود می ایستند و قانون شکنی و گناه را کنار می گذارند و راحتی می توانند در برابر تمایلات شیطانی پایداری نمایند و خواسته خداوند را اجرا کنند آری روزه همانطور که بدن را از رسوبات چربی و قند و غیره پالایش می کند و به دستگاه گوارش استراحت می دهد سبب پاکیزگی روح از پلیدی و ناپاکی می شود .

اقسام روزه :

روزه به چهار نوع تقسیم می شود :

۱ - واجب

۲ - حرام

۳ - مستحب

۴ - مکروه

روزه های واجب :

الف - روزه ماه رمضان

ب - روزه قضاء و كفاره

ج - روزه ای که با نذر واجب می شود

د - روزه قضاء پدر بر پسر بزرگتر

روزه های حرام

الف - روزه عید سعید فطر و عید سعید قربان

ب - روزه مستحبی فرزند که سبب ناراحتی پدر و مادر شود و یا آنکه فرزند را از گرفتن آن نهی کرده باشند .

روزه های مستحب :

و جمعه

ب - روز مبعث (۲۷ ذیحجه)

ج - عید غدیر (۱۸ ذیحجه)

د - روز میلاد پیامبر (۱۷ ربیع الاول)

ه - روز عرفه (۹ ذیحجه)

و - تمام ماه رجب و شعبان

ن - عید نوروز

ی - ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ هر ماه

روزه های مکروه :

الف - روزه مستحبی میهمان بدون اجازه میزبان و یا نهی او

ب - روزه مستحبی فرزند بدون اجازه پدر

ج - روزه روز عاشورا

د - روزه روز عرفه در صورتی که مانع از مراسم دعا شود .

ه - روزه روزی که نمی داند عرفه است یا عید قربان

نیت :

در روزه لازم است که انسان نیت کند و لازم نیست نیت را بر زبان بیاورد بلکه همانقدر که برای سحری برمی خیزد و روزه می گیرد کافی است و بهتر است که از شب اول ماه رمضان بمدت یکماه نیت کند .

مبطلات روزه :

کارهایی که روزه را باطل می کند عبارتند از :

الف و ب - خوردن و آشامیدن

ج - رساندن غبار یا دود غلیظ به حلق

د - فرو بردن تمام سر به زیر آب

ز - قی کردن به طور عمد

ه - آمیزش با همسر

ی - استمناء یعنی کاری کند که جنب شود و منی از او بیرون بیاید .

ن - باقی ماندن بر جنابت تا اذان صبح بدون عذر

مسئله - خوردن و آشامیدن از روی فراموشی روزه را باطل نمی کند .

مسئله - تزریق آمپول اگر بجای غذا نباشد اشکال ندارد ولی باید از استعمال آمپول تقویتی و یا غذایی خودداری کرد(۴)

مسئله - اگر انسان در اثر سرفه کردن خلط سینه

وارد فضای دهانش شود نباید آن را فرو برد بلکه باید آن را به بیرون بیندازد .

مسئله - اگر کسی آروغ بزند و غذا در فضای دهانش بیاید نباید آن را فرو برد زیرا روزه اش باطل و قضا و کفاره بر او لازم می شود و کفاره آن یا دو ماه روزه یا شصت نفر اطعام یا به هر کدام حدود یک کیلو گرم یا آرد بدهد و اگر هیچکدام نمی تواند استغفار کند .

مسئله - اگر روزه دار روزه خود را با غذا و نوشیدنی حرام بشکند قضا و کفاره جمع بر او واجب می شود .

باقیمانده بر جنابت تا اذان صبح :

اگر شخص روزه دار عمدا تا اذان صبح بر جنابت باقی بماند و غسل نکند و چنانچه وظیفه اش تیمم است آن را انجام ندهد روزه اش باطل است و قضا بر او لازم و معصیت کار است .

مسئله - کسی که بیمار است و یاروزه برای او ضرر دارد نباید روز بگیرد و باید در موقع سلامتی روزه ها را قضا نماید و اگر بیماری تا ماه رمضان دیگر ادامه داشته باشد دیگر قضا هم ندارد و باید مطابق هر روز تقریباً یک کیلو آرد یا گندم یا نان به فقیر بدهد و اگر ندارد و خود محتاج و فقیر است بر او لازم نیست .

مسئله - مسافری که شغلش سفر نیست روزه را در سفر می خورد و بعد قضای آن را بجا می آورد و همانطور کسی که می خواهد از روزه فرار کند چهار فرسخ (۲۴ کیلومتر) از شهر خارج می شود و

می خورد بعد برمی گردد و در موقع مناسب قضاء آن را بجا می آورد .

زکوه فطره :

پس از پایان ماه رمضان کسانی که توان مالی دارند به شکرانه توفیق در انجام فرمان خداوند ، زکات فطره را می دهند یعنی سرپرست خانه برای خود و کسانی که نان خور او هستند برای هر کدام یک صاع که حدود سه کیلو است آرد یا گندم یا نان یا برنج یا قیمت آنها را می دهد و کسی که توان مالی را ندارد بین خود دست به دست می کنند بعد خودشان استفاده می کنند اگر این کار هم بر انسان ممکن نیست از گردن آنها ساقط می شود .

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - روزه یعنی چه و چرا باید روزه بگیریم ؟

۲ - آیا نیت در روزه لازم است و چرا ؟

۳ - اقسام روزه واجب چند تا است ؟ آن ها را برشمارید .

۴ - چه کارهایی روزه را باطل می کند ؟

۵ - در چه مواردی قضای روزه لازم نیست ؟

۶ - در چه مواردی کفاره به عهده انسان می آید ؟

درس دوازدهم : خمس و زکات

اسلام انسانها را بر اساس خواسته فطرت مالک دسترنج خود می داند و انسان آزاد است مالی را که با تلاش خود به دست آورده صرف مخارج زندگی خود نماید ولی برای آنکه ثروت در دست گروه خاصی انباشته نشود که مشکلات اقتصادی را به وجود آورد مالیاتهای شرعی برای آنها قرار داده .

یکی از این مالیاتهای شرعی ، خمس است که انسان

باید یک پنجم از درآمد اضافی یکساله خود را تحت این عنوان به فقیه جامع شرایط یا وکیل او بدهد تا در راه مصالح اسلام و مسلمین خرج کند. لذا هر شخصی باید از آغاز تا پایان سال درآمد و مخارج خود را حساب کند و هر چه زیاد آورد خمس آن را بدهد. باید توجه داشت که مالی را که خمس نداده نمی تواند در آن تصرف کند بنابراین اگر با پول خمس نداده لباس بخرد یا منزل خریداری کند یا فرش و غیره تهیه نماید نماز در آن لباس و یا خانه و یا بر آن فرش باطل است.

چیزهایی که خمس به آنها تعلق می گیرد:

۱ - درآمد و منفعت کسب

۲ - جواهری که از دریا به دست می آید.

۳ - گنج

۴ - معادن

۵ - غنائم جنگی

۶ - مال حلال مخلوط به حرام

۷ - زمینی که کافر ذمی از مسلمان بخرد (۵)

چیزهایی که خمس ندارد:

۱ - مالی که از ارث به انسان برسد

۲ - چیزهایی که به انسان بخشیده اند (۶)

۳ - جوائز

۴ - آنچه بعنوان عیدی انسان می گیرد.

۵ - الی که بعنوان خمس یا زکات به انسان داده اند

راه مصرف خمس:

خمس نصف می شود نصف آن سهم امام (ع) و نصف دیگر مربوط به سادات فقیری است که قدرت اداره زندگی ندارند و شیعه اند و آشکارا هم گناه نمی کنند.

خمس را باید به مرجع تقلید و فقیه جامع شرایط یا وکیل او داد یا در مصرف ، از او اجازه گرفت

زکات :

یکی از مالیاتهای بسیار ارزنده اسلامی زکات است زکات به معنای رشد و نمو است و معنی دیگر آن پاکی و تطهیر است .

بدیهی است کسی که زکات مالش را می دهد و این تعهد خود را نسبت به خداوند و حکومت اسلامی ادا می نماید هم بر ارزش معنوی خود می افزاید و هم ثروت خود را پاک و تطهیر می کند .

زکات بر دو نوع است :

۱- زکات بدن :

که سالی یک بار در روز عید فطر واجب است که شخصی که دارای توان مالی است برای خود و هر نفر از نانخورهای خود سه کیلو گندم یا برنج که غذای عمده سالانه او را تشکیل می دهد یا قیمت آن را به فقیر پردازد .

۲- زکات مال :

نه چیز از درآمد ، زکات دارد که کالا به سه دسته تقسیم می کنند .

الف - غلات ، که عبارتند از جو ، گندم ، خرما ، کشمش

ب - دام ، که عبارتند از شتر ، گاو ، گوسفند

ج - سکه ، که عبارتند از سکه طلا ، سکه نقره

اینک به توضیح هر یک می پردازیم :

۱ - غلات : تمام غلات چهارگانه که گذشت هر وقت که به ۸۵۰ کیلوگرم برسد به حد نصاب رسیده و باید زکات آن را داد و کمتر از این زکات ندارد ولی چون مقدار زکات غلات به نحوه آبیاری آن مربوط می شود به سه صورت پرداخت زکات صورت می گیرد :

۱ - هرگاه زراعت دیمی است یعنی با آب

باران و رودخانه بعمل می آید یک دهم ، از آن بعنوان زکات باید پرداخت شود

۲ - هرگاه محصول با آب قنات یا با دلو و یا موتور آبیاری شود یک بیستم ، آن زکات است .

۳ - هرگاه آبیاری آن به هر دو صورت انجام پذیرد نصف آن یک دهم ، و نصف دیگر یک بیستم ، می باشد .

۲ - نصاب دام خود را به سه بخش تقسیم می شود :

الف - نصاب گوسفند - حد نصاب گوسفند که زکات واجب می شود ۴۰ عدد است که کمتر از آن زکات ندارد و زکات ۴ عدد یک عدد گوسفند است .

ب - نصاب گاو - حد نصاب آن که زکات واجب می شود ۳۰ عدد است که زکات آن یک گوساله است که حداقل یکسال از او گذشته باشد .

ج - شتر - اولین حد نصاب شتر که زکات واجب می شود ۵ عدد است و تا زمانی که تعداد آنها به ۲۶ شتر نرسیده است از هر زکاتش یک شتر است و نصابهای دیگر و احکام آنها در رساله های علمیه آمده است .

نصاب طلا و نقره :

باید توجه کرد که نصاب و حد تعلق زکات به این دو فلز گرانبها عبارتند از طلا ۱۵ مثقال و نقره ۱۰۵ مثقال که زکات هر دو آن ها یک چهلیم می باشد .

شرایط زکات :

۱ - باید دانست که مالک می تواند کلیه مخارجی را که برای محصول خود متحمل شده ، و هزینه کرده از بذر گرفته تا مزد آبیاری و کارگر

، از محصول ، کم کند و باید مقدار نصاب قبل از کم کردن محاسبه شود (۷)

۲ - دام و حیوانات باید یکسال یا بقولی یازده ماه از مالکیت آن گذشته باشد پس اگر شخص ۵۰ گوسفند بخرد و پس از گذشت ده ماه آن را بفروشد زکات ندارد .

۳ - حیوانات باید در تمام سال بیکار باشند پس گاو و شتری که در کار مزرع از او استفاده می شود زکات ندارد .

۴ - حیوان در تمام مدت سال از علفهای بیابان و خودرو استفاده کند پس اگر در تمام مدت سال یا مقداری از آن از علفهای چیده شده استفاده کند زکات ندارد .

۵ - زکات طلا و نقره در صورتی واجب است که به صورت سکه باشد بنابراین زیور آلات طلا که خانمها استفاده می کنند زکات ندارد . ۶ - پرداخت زکات باید با نیت پاک و برای خدا باشد نه اغراض دیگر .

راه های مصرف زکات :

در هشت مورد می توان زکات را به مصرف رساند :

۱ - فقیر یعنی کسی که درآمدش کمتر از خرج سالش باشد یا معلول است و نمی تواند کار کند و منشاء مالی دیگری هم نداشته باشد .

۲ - مسکین و آن فقیری که درمانده و بینواست و هرچه تلاش می کند کاری برایش پیدا نمی شود نه آنکه از کار بگریزد .

۳ - به کافران برای کمک گرفتن از آنها در جنگ و یا نرم کردن دل‌های آنها بطوری که به اسلام توجه پیدا کنند و مسلمان شوند .

۴ - برای آزاد کردن

بردگان که در قدیم برده گیری و برده داری مرسوم بوده است و اسلام با این کار با شیوه بردگی مبارزه کرده است .

۵- بدهکاری که قدرت پرداخت قرض خود را ندارد .

۶- کارهایی که مربوط به عموم مردم و رفاه آنان است مانند پل سازی و جاده کشی و برق کشی و غیره .

۷- مسافری که در سفر درمانده یا پول او را دزدیده اند و هیچ راهی برای بازگشت به وطن خود ندارد .

۸- کسانی که از طرف امام یا نایب او مأمور جمع آوری زکات و مصرف آنها بر طبق دستور هستند .

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱- خمس یعنی چه ؟

۲- به چه چیزهایی خمس تعلق می گیرد ؟ آنها را نام ببرید .

۳- راه مصرف خمس چگونه است ؟

۴- چه چیزهایی خمس ندارد ؟ آنها را نام ببرید ؟

۵- حد نصاب که در زکات نام برده می شود یعنی چه ؟

۶- زکات گندمی که هم از آب باران استفاده می کند و هم از آب چاه چیست ؟

۷- آیا حد نصاب قبل از کم کردن مخارج محاسبه می شود یا بعد از آن ؟

درس سیزدهم : حج و امر به معروف و نهی از منکر

حج یکی از مراسم با شکوه اسلام و تجسم عملی ایمان است کسانی که موفق به رفتن حج شده اند توان و قدرت ایمان را

عملا دیده اند و تنها ایمان و اسلام است که میلیونها مسلمان

از اطراف جهان در یک نقطه گردآوری کرده که همه بایک لباس و یک شعار برگرد خانه توحید بگردند و ایمان خود را اظهار کنند این یک خانه مکعبی شکل که زیر بنایش را آدم نهاد ، و ابراهیم قهرمان توحید به تعمیرش پرداخت یک الگو و نمونه است چنین نیست که بعضی ها تصور می کنند که این خود ، بت پرستی است زیرا ما کعبه را مانند بت نمی پرستیم ما خدا را پرستش می کنیم و به گفته قرآن که هر طرف رو کنید خدا آنجاست خداوند ماده نیست که نیاز به مکان داشته باشد ، در این صورت کعبه سنبل وحدت و یکپارچگی امت اسلامی است . خداوند این مکان را بعنوان جلوه ای از قدرت و توان خویش به نمایش گذاشته و هه را بسوی آن دعوت کرده تا قبله گاه خود قرار دهند و وحدت و یکپارچگی امت برقرار بماند و آئین توحید که تمام مردم در روی زمین را به وحدت و یکپارچگی دعوت می کند لطمه نیند و از بین نرود .

مراسم حج بر هر مسلمانی که توان مالی و جسمی داشته باشد لازم و واجب است و هر مسلمانی که واجد شرایط باشد ، باید به این آزمایشگاه بزرگ الهی سر بزند و از نزدیک مکانهای گوناگون عرفات مشعر ، منی ، صفا و مروه و رمی جمرات سه گانه را ببیند و مشاهده کند که هر کدام برایش یک تجسم عملی اسلام و موجب یک نوع طهارت و پاکیزگی روحی است .

احکام حج :

حج بر کسی واجب می شود که :

- بالغ باشد .

۲ - عاقل و آزاد باشد .

۳ - بخاطر رفتن به حج ناگزیر به کار حرام یا ترک واجبی که اهمیتش از حج بیشتر است نباشد .

۴ - مستطیع باشد که این استطاعت همانطوری که گذشت هم از نظر مالی است که باید مخارج خود و کسانی که خرجی آنان بر او واجب است داشته باشد و پس از بازگشت برای کسب و زراعت و غیره سرمایه کافی در اختیارش باشد و یا بر سر کار خود برقرار باشد و هم از نظر جسمی که باید حج گزار از سلامت جسمی و مزاجی برخوردار بوده که بتواند اعمال خود را بجا آورد و هم این که از نظر راه از آزادی و امنیت برخوردار باشد .

در این صورت شخصی که حج بر او واجب شده و توان مالی و جسمی دارد نمی تواند حج خود را ترک کند و پول آن را به راه های خیر مصرف نماید .

امر به معروف و نهی از منکر :

جهانی که در آن زندگی می کنیم جهان عمل و عکس العمل است . تمامی موجودات از انسان گرفته تا حشرات در برابر دنیای بیرون خود عکس العمل نشان می دهند و انسان که از نیروی اندیشه و عقل برخوردار است عکس العملش بسیار گسترده تر است . گرمی که در خاک زندگی می کند به محض احساس خطر خود را جمع می کند و یا در درون خاک ، خود را پنهان می سازد و انسان هم در برابر کارهایی که مخالف با فطرت و ذات اوست ، از خود عکس

العمل نشان می دهد کارهایی را که فطرتش پاسخ مثبت به آن می دهد می پذیرد مانند تمامی کارهای خوب و آنچه در فرهنگ دینی بعنوان واجبات و مستحبات از آن یاد شده است و کارهایی که فطرت به او پاسخ منفی می دهد نمی پذیرد و آن را رد می کند مانند کارهای حرام و مکروه ، اینجاست که انسان بر اساس اندیشه و فطرت و آگاهی های خود می کوشد که دیگران را به کارهای نیک وادار سازد و آنها را از کارهای زشت باز دارد . از این رو فصلی در فرهنگ اسلامی به نام امر به معروف و نهی از منکر به وجود می آید . پس امر به معروف و نهی از منکر فضولی در کارهای دیگران نیست بلکه پاسخی است به فطرت انسانی از این رو علی (ع) درباره امر به معروف و نهی از منکر در نهج البلاغه می فرماید : (بدانید که امر به معروف و نهی از منکر سبب انجام واجبات و ترک محرمات می گردد و با آن می توان امنیت اجتماعی به وجود آورد تا پیروان همه مذاهب آسمانی در کنار هم با صلح و صفا زندگی کنند ، بدیهی است که با این ابزار ، می توان ریشه های فساد را خشکاند ، و نابود کرد و برای مردم محیط سالم به وجود آورد) .

شرایط امر به معروف و نهی از منکر :

البته باید توجه داشت که این کار واجب دارای شرائطی است که باید به آنها توجه کرد . اینها عبارتند از :

۱ - شخص باید معروف

و منکر را بخوبی بشناسد تا بتواند درباره او دستوری صادر کند . در این صورت کاری که انسان نمی داند انجامش واجب و یا حرام است نمی تواند نسبت به آن امر و یا نهی کند .

۲ - احتمال بدهد که نصیحت او اثر بخش است و اگر مطمئن باشد که اثری ندارد واجب نیست .

۳ - شخص گنهکار و قانون شکن اصرار به تکرار آن عمل داشته باشد و اگر کسی یقین کند که دیگر تکرار نخواهد کرد لازم نیست به او امر یا نهی کند .

۴ - امر به معروف و نهی از منکر ، سبب ضرر جانی یا آبرویی برای خود او و یا دیگری نباشد .

مراحل امر به معروف و نهی از منکر :

امر به معروف و نهی از منکر دارای مراحل است که اگر مقصود و هدف انسان در مرحله اول تاءمین شود دیگر نوبت به مرحله بعد نمی رسد . این مراحل عبارتند از :

۱ - گنهکار با بی توجهی و بی اعتنائی دیگران نسبت به او آگاه شود و کار خود را ترک کند .

۲ - با نصیحت و پند و اندرز دست از کار زشت خود بردارد .

۳ - با او برخورد قانونی شود و بر اساس مقررات شرعی و اجتماعی مجازات گردد و این مجازات باید توسط محاکم قضایی انجام بگیرد نه آنکه هر کس خودش اقدام کند .

کسی که می خواهد امر به معروف و نهی از منکر کند باید دلسوزانه عمل نماید و مراقب باشد که در حضور دیگران گنهکار را سرزنش نکند ،

قصد و هدف خود را برای رضایت خداوند صالح گرداند و کار را برای خدا انجام دهد نه آنکه از روی انتقام یا ناراحتی نارضایتی از مجرم باشد، چه بسا گنهکار که خطائی از او سرزده دارای کارهای خوبی است که مورد محبت و لطف خداست و تنها این کار او سبب نارضایتی و خشم خداوند می باشد.

به پرسشهای زیر پاسخ دهید:

۱ - چرا حج واجب شده است؟

۲ - حج بر چه کسانی واجب است؟

۳ - آیا بجای حج می توان کارهای خیر دیگری کرد؟

۴ - امر به معروف و نهی از منکر واجب است یا مستحب؟

۵ - شرائط امر به معروف و نهی از منکر چگونه است؟

۶ - آیا هر کسی می تواند گنهکار و مجرم را مجازات کند؟

۷ - در ابتدا با شخصی که خطائی از او سرزده چه باید کرد؟

درس چهاردهم: جهاد و دفاع در اسلام

با اینکه اسلام پذیرش و گرایش به سوی آئین توحید را یک پاسخگویی به ندای درون و فطرت دانسته و رسول خدا فرموده هر نوزادی که قدم به جهان می گذارد با فطرت توحید و یکتا پرستی متولد می شود و قرآن در این راستا می فرماید: فاقم وجهك للدين حنيفا فطرت الله التي فطر الناس عليها.

(چهره خود را متوجه آئین پاکی کن که فطرت همه انسان ها بر اساس آن بنیان گذاری شده است).

و پیامبر اسلام باز فرمود: كل مولود يولد على الفطرة (هر نوزادی بر اساس فطرت اسلام به دنیا

آمده).

با همه این وجود، اسلام همه را در پذیرش دین آزاد گذاشته و هیچکس را ناگزیر به پذیرش آن نساخته است ولی به هیچ کس اجازه نداده که جلو گسترش و پیشرفت اسلام را به شکلی بگیرد.

اسلام با کسانی که در اندیشه توطئه و خیانت و تشکیل پیمانهای نظامی و اقتصادی و سیاسی علیه اسلام اند برخورد می کند و با آنها وارد جنگ می شود تا توطئه ها را خنثی سازد از این رو، کلیه جنگهایی که اسلام چه بصورت غزوات که خود پیامبر در آن شرکت داشته و چه سرایا و جنگهای کوچک منطقه ای که پیامبر حضور نداشته همگی جنبه تدافعی داشته نه تهاجمی یعنی اسلامی خواسته که جلو شیطنتها و توطئه ها را بگیرد نه آنکه با کشوری وارد جنگ شود تا آنها را ناگزیر به پذیرش اسلام سازد از این رو می بینم که جنگهای اسلام و حمله به ایران صرفا برای جلوگیری از به هم پیوستگی سپاه ایران و روم بوده که می خواسته اند با پیمان خود، اسلام را محاصره کنند و آن را نابود سازند و از طرفی قوانینی را در ایران آن روز، به نفع توده مرفه خوشگذران بوده و طبقه های دیگر از مزایای انسانی محروم بوده اند. مانند آنکه تحصیل و استخدام دولتی، مربوط به شاهزادگان و موبدزادگان بود و فرزندان کشاورزان و کارگران این حق را نداشته اند ولی پس از تسلط حکومت اسلامی بر ایران، تمام این امتیازات لغو گردید.

دفاع:

دفاع حق همه مسلمانان در همه زبانها

و مکانهاست و در هر منطقه ای که دشمن بخواهد به کشورهای اسلامی و حریم اسلام تجاوز نماید بر هر زن و مرد لازم است که به مبارزه برخاسته و از دادن جان و مال، دریغ نورزند.

بدیهی است که فرق نمی کند که دفاع از اسلام و مرزهای اسلامی باشد و یا دفاع از حقوق شخصی افراد.

همانطور که باید به تجاوزگران مرزهای اسلامی حمله کرد به کسانی هم که دزد مال و ناموس انسانند باید حمله نمود و جلو آنها را باید گرفت و هر چند که پیامدش مرگ مهاجم باشد.

و همانطور کسی که به خانه مردم نگاه می کند و ناموس مردم را مورد تجاوز خود قرار می دهد و حریم آنها را می شکند باید از او جلوگیری کرد، بخاطر توجه به مسأله دفاع است که اسلام خدمت نظام وظیفه و آموزش دوره نظامی و آگاهی به رمز و راز و فنون آن را بر همه کسانی که توان دارند لازم می شمرد. حتی امام خمینی رحمه الله علیه برای رفتن به خدمت نظام اجازه پدر و مادر را لازم نمی داند.

به پرسشها پاسخ دهید:

۱ - تفاوت جهاد و دفاع چیست؟

۲ - دفاع از مکتب دشمن چیست؟ آن را توضیح داده و مثال بزنید.

۳ - اگر دشمن به کشورهای اسلامی حمله کند وظیفه مسلمانان چیست؟

۴ - آیا اگر دفاع منجر به قتل مهاجم شود باید اقدام کرد؟

درس پانزدهم: خرید و فروش:

داد و ستد

یکی از کارهایی است که از دوران بسیار دور ، بین مردم رواج و رونق داشته و امروز عده زیادی به شغل تجارت و معامله مشغولند در اسلام برای این که انسان به معاملات حرام آلوده نشود لازم است احکام معاملات بمقداری که مورد نیاز است بدانند زیرا اگر انسان نداند معامله ای که انجام داده صحیح است یا باطل ، نمی تواند در مالی که گرفته تصرف نماید ولی اگر در موقع معامله احکام را می دانسته ولی پس از معامله در صحت آن شک کند معامله صحیح و تصرف در آن بلا اشکال است .

معاملات به پنج دسته تقسیم می شود :

۱ - معامله واجب :

و آن وقتی است که برای تحصیل مخارج زندگی هیچ راهی بجز معامله نداشته باشد در این صورت واجب است که شخص مخارج زندگی خود را از این راه به دست بیاورد .

۲ - معامله حرام :

و آن معاملاتی است که اسلام آنها را حرام دانسته است . مثل خرید و فروش چیزهای نجس از قبیل مشروبات الکلی ، گوشت خوک و یا مردار و یا خون و مواد مخدر و غیره .

و یا خرید و فروش چیزهایی که از راه دزدی به دست آمده و یا چیزهایی که منافع حرام بدنبال دارد مثل ابزار قمار یا خرید و فروش کتابهایی که سبب گمراهی و انحراف مردم می شود ، بدیهی است همانطور که فروش بستنی فاسد و مسموم به مردم ، حرام است . فروش کتابها و فیلمها و نوارهای مسموم و انحراف آمیز هم حرام است بلکه اینها

از مواد غذایی مسموم، بمراتب بدتر است، زیرا مواد غذایی مسموم، جسم را فاسد و خراب می کند ولی کتابها و فیلمهای مبتذل روح و روان انسانها را به انحراف می کشاند و بدیهی است که انحرافات روحی و روانی به مراتب زیانبارتر از فساد جسمی است چون در مسمومیت‌های جسمی خداوند دستگاہ گوارش را طوری آفریده که واکنش از خود نشان می دهند و انسان با اسهال و یا استفراغ جسمی بهبودی چندان مشکل نیست ولی در بهبودی روانی و روحی بسیار مشکل و طاقت فرسا است.

۳ - معاملات مستحب :

معاملاتی است که برای توسعه زندگی خانواده و سود رسانی به سایر مسلمانان انجام می پذیرد مثل زراعت و کشاورزی که هم به خانواده کمک می شود و هم به دیگران

۴ - معاملات مکروه :

و آن معاملاتی است که بتدریج موجب قساوت قلب و سنگدلی می گردد و یا تمایل برانگیز نیست و توده مردم آنها را نمی پسندد. مثل کفن فروشی و یا معامله با افراد پست و فرومایه .

۵ - معاملات مباح :

و آن معاملاتی است که از طرف شرع دستور خاصی نرسیده است مثل فرود و جنس با هم و گرفتن زیادی مانند این که یک من برنج را به دو من گندم بفروشد .

ربا در معامله :

یکی از چیزهایی که در اسلام از او به زشتی یاد شده و سبب بطلان معامله می شود ربا است . ربا یعنی زیاد گرفتن و برای تحقق به این امر سه شرط دارد :

الف - آنکه در معامله یک طرف

بیشتر از طرف مقابل بگیرد .

ب - دو جنسی که با هم مبادله می کنند باید از یک جنس باشند مثل این که یک من گندم به دو من گندم بفروشد ولی اگر از دو جنس باشند ربا به وجود نمی آید مثل اینکه یک من برنج به دو من گندم بفروشد .

ج - آنکه عوضین از اجناس کیلی یا وزنی باشند .

شرایط خریدار و فروشنده :

برای خریدار و فروشنده شش شرط است که باید رعایت شود

۱ - هر دو بالغ باشند و قدرت تشخیص نفع و ضرر خود را بدهند .

۲ - عاقل باشند .

۳ - حاکم شرع آنها را از تصرف در اموال خودشان منع نکرده باشد .

۴ - قصد خرید و فروش داشته باشند .

۵ - کسی آنها را مجبور نکرده باشد

۶ - چیزی را که می خواهند بفروشند مالک آن باشند و یا حداقل اجاره فروش آن را داشته باشند .

مواردی که می توان معامله را به هم زد :

۱ - جایی که خریدار و فروشنده که با هم معامله کرده اند ، از هم جدا نشده باشند (خيار مجلس)

۲ - آن که هر يك از طرفین مغبون شده باشد (خيار غبن)

۳ - طرفین قرار داد کنند که بکلی یا تا مدتی معین حق فسخ معامله را داشته باشند (خيار شرط) .

۴ - فروشنده یا خریدار مال خود را بهتر از آنچه هست نشان دهد (خيار تدلیس)

۵ - خریدار یا فروشنده شرط کنند که کاری انجام دهند ولی به آن شرط عمل نکنند (خيار تخلف شرط)

۶- در جنس و یا عوض آن عیبی باشد (خيار عيب)

۷- معلوم شود مقداری از جنسی را که فروخته اند مال دیگری است و طرف راضی نیست (خيار شرکت)

۸- فروشنده خصوصياتی از جنس خود بگوید که مشتری ندیده و بعد معلوم شود چنین نبوده (خيار رؤیت)

۹- مشتری قیمت کالا را که نقد خریده تا سه روز ندهد و فروشنده هم جنس را تحویل ندهد و شرطی هم در این باره نکرده باشند (خيار تاءخير)

۱۰- حیوانی را خریده باشد که خریدار تا سه روز می تواند معامله را فسخ کند (خيار حیوان)

۱۱- فروشنده نتواند جنس را که فروخته تحویل دهد (خيار تعذر تسليم)

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱- خرید و فروش اشیاء نجس چه صورت دارد؟

۲- خرید و فروش ابزار قمار چگونه است؟

۳- در چه صورت می توان معامله را فسخ نمود؟ سه مورد را ذکر کنید.

۴- در چه صورت خرید و فروش مباح است؟

۵- ربا یعنی چه؟ آن را توضیح داده و برای آن مثالی بزنید.

درس شانزدهم: اجاره

ملکی که انسان در اختیار دارد می تواند به دیگری اجاره دهد مثلاً بگوید ملک خود را به تو اجاره دادم و او بگوید قبول کردم در اجاره شرائطی است که باید به آنها توجه کرد.

۱- مال مورد اجاره باید معین باشد در این صورت اگر بگوید یکی از مغازه های خود را به تو اجاره دادم و معین نکند صحیح نیست.

۲- مستأجر

باید ملک مورد اجاره را ببیند یا بگونه ای خصوصیات آن را بیان کند که کاملاً معلوم باشد .

۳ - چیزی نباشد که با تصرف آن از بین برود پس اجاره میوه ونان یا خوراکیها صحیح نیست .

۴ - در اجاره باید مدت اجاره ، معین باشد مثلاً یکسال یا بیشتر .

۵ - اگر مستأجر ملکی را اجاره کند ولی از او استفاده ننماید باید مبلغ مورد اجاره را به مالک پرداخت نماید .

۶ - اگر منزلی با پرداخت ودیعه اجاره کند نباید ودیعه با حساب درصد و از اجاره کم کند . مثلاً خانه ای را اجاره کند ماهیانه به مبلغ صد هزار تومان و دو میلیون تومان پول به مالک بدهد قرار هر میلیون در ماه سی هزار تومان هر ماه هم پول بدهد . این عمل ربا است و حرام است . بلکه باید مبلغ دو میلیون تومان بابت قرض الحسنه بدهد و اجاره ماهی چهل هزار تومان حساب کند که به این اجاره مشروطه به قرض می گویند

سرقفلی :

سرقفلی به پولی گفته می شود که به شخص دیگری بدهد تا خانه یا مغازه ای که در اجاره اوست به وی واگذار کند در اینصورت شخصی که مدت اجاره اش تمام شده حق ندارد از صاحب ملک پولی دریافت کند تا مغازه را تخلیه نماید .

مسأله : اگر محلی از شخصی اجاره کرده و حق واگذاری به غیر را نداشته باشد نمی تواند به دیگری اجاره دهد و یا سرقفلی بگیرد .

مسأله : اگر محلی را از کسی اجاره کرده و حق داشته باشد که

آن را به دیگری اجاره دهد و مدتی که استفاده کرده ملک ترقی نموده می تواند آن محل را به دیگری به همان مبلغ اجاره دهد و سرقفلی را بگیرد .

مسئله : اگر شخصی ملکی را به کسی اجاره داد و سرقفلی هم نگرفته و با مستأجر شرط کرده که حق واگذاری و یا گرفتن سرقفلی را ندارد مستأجر نمی تواند سرقفلی بگیرد یا جای خود را به شخص ثالثی اجاره دهد .

قرض :

قرض دادن به مسلمان و گره گشایی از کار دیگران اجر فراوانی دارد و در آیات قرآنی و احادیث و روایات اسلامی به آن سفارش شده است که به کسانی که گرفتارند قرض دهیم و با گرفتن وثیقه در مدت معین ، آن را وصول نمائیم همانطور که قرض دادن اجر و ثواب دارد شخص قرض گیرنده هم موظف است با فرا رسیدن زمان بدهی خود بدون هیچ عذری آنرا بپردازد .

قرض دادن به دو صورت است :

الف - قرض مدت دار که در آن قید شده که بدهکار در چه مدت بدهی خود را بپردازد .

ب - قرض بدون مدت که در آن زمان پرداخت قید نشده است در قرض مدت دار یکبار طلبکار حق ندارد قبل از فرا رسیدن موعد طلب خود را مطالبه نماید ولی در قرض بدون مدت ، طلبکار هر زمانی می تواند طلب خود را درخواست نماید در قرض ، طلبکار به هیچ وجه حق ندارد مازاد بر طلب خود را مطالبه کند ولی اگر بدهکار بدون شرط قبلی و درخواست طلبکار مقداری اضافه بر بدهی خود بپردازد

. در این صورت این مقدار اضافی بلاشکال است بلکه این کار استحباب دارد زیرا راهی است برای تشویق دیگران به قرض دادن بدون ربا .

امانتداری :

اگر کسی امانت دیگری را به او بسپرد و او بپذیرد و قبول کند باید در حفظ آن بکوشد .

حکم امانتداری :

۱ - کسی که نمی تواند امانت دیگران را حفظ کند نباید آن را قبول نماید .

۲ - کسی که امانت را می پذیرد باید جای مناسبی برای نگهداری آن در نظر بگیرد و طوری باشد که مردم نگویند در امانت خیانت و یا در نگهداری آن کوتاهی کرده است .

۳ - اگر امانت سرقت شود و از بین برود در صورتی که در نگهداری آن کوتاهی کرده باشد باید عوض آن را به صاحبش بپردازد ولی اگر کوتاهی نکرده و از بین رفته ملزم به پرداخت آن نیست ولی بهتر است عوض آن را بپردازد .

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - اجاره را تعریف کنید و برای آن مثالی بزنید .

۲ - آیا ملک دیگری بدون رضایت صاحبش می توان اجاره داد ؟

۳ - آیا اضافه گرفتن در قرض با شرط قبلی صحیح است ؟

۴ - در قرض بی مدت قرض دهنده چه وقت می تواند تقاضای پرداخت مال خود را کند ؟

۵ - اگر امانت تلف شود حکم آن چیست ؟

۶ - سرقفلی یعنی چه ؟

۷ - در چه موقعی می تواند شخص سرقفلی را بگیرد ؟

درس هفدهم : ازدواج

هر موجودی برای ادامه نسل و زندگی

خود نیاز به قانون ترکیب و ازدواج دارد .

انسان که عالی ترین نمونه خلقت است ، پس از رسیدن به سن بلوغ و شکوفا شدن غرائزش ، نیاز به ازدواج دارد تا بتواند در سایه آن غریزه خود را معتدل ساخته و در کنار تشکیل خانواده و انتخاب همسر از اضطراب درونی خود بکاهد و با آرامش زندگی کند .

در دوران بلوغ که دوران آشفته‌گی و ناآرامی است ، رها شدن پسران و دختران و زندگی در کنار هم ، بسیار خطرناک است . در این دوران انواع فریبه‌ها ، و دروغ پردازیها آغاز می شود و جوان اصولا به آینده پرمخاطره خود نمی اندیشد زیرا طغیان به سرکشی شهوت ، دیده درک و عقل وی را از بین می برد و تنها به آنچه جوان می اندیشد تخلیه خود از نیروی غریزه جنسی است .

اینجاست که باید پدران و مادران مراقب این دوره بحران باشند و از فرزندان خود مانند یک باغبان دلسوز از شکوفه های خود مراقبت کنند و در عین حالی که زیاد سخت نگیرند آنها را هم بحال خود رها ن سازند .

قرآن برای تشکیل خانواده دو تعبیر زیبا دارد :

از یک طرف زن و شوهر را مانند لباس برای هم می داند و می فرماید : (زنان برای شما بمنزله لباسند و شما هم برای آنها به منزله لباسید) .

می دانیم که لباس برای انسان جنبه حفاظت و نگهداری از سرما و گرما و خطرها دارد ، علاوه که لباس ، موجب آبرومندی و عزت و احترام انسان است . اکنون زن و مرد نسبت به یکدیگر نقش

حفاظت و نگهداری از حوادث و خطرها و لغزشها را دارند چنانکه تحقیقا موجب حفظ آبروی یکدیگر در انظار و عدم بروز بدنامی خواهند بود .

و از طرف دیگر قرآن درباره فلسفه ازدواج و تشکیل خانواده می فرماید : (ازدواج برای آن است که به شما آرامش و راحتی دهد و شما از تشکیل خانواده و انتخاب همسر لذت برید) .

حال جوانان برای روح ناآرام خود بیندیشند و با کنار گذاشتن توقعات و شرائط طاقت فرسا با توجه به سادگی و واقع نگری به این پیوند مقدس روی آورند و زندگی سالمی را آغاز نمایند تا از گسترش فساد و انحراف و اعتیاد خانمانسوز جلوگیری کنند .

محرم و نامحرم :

کسی که نگاه کردن به آنها جایز است محارم و آن ها که نگاه به آن ها حرام است و جایز نیست نامحرمند .

۱ - مادر و مادر بزرگ

۲ - دختر و دختر فرزند

۳ - خواهر و خواهر زاده

۴ - دختر برادر و برادرزاده

۵ - عمه (خواهر پدر) و عمه پدر و یا مادر

۶ - خاله (خواهر مادر) و خاله پدر و مادر

و همچنین کسانی که از طریق ازدواج محرمند مانند :

۱ - مادر زن و مادر بزرگ او

۲ - دختر زن هر چند دختر خودش نباشد مانند آن که انسان زنی را به همسری خود انتخاب کند که از شوهر قبلی خود دختری داشته باشد .

۳ - زن پدر (نامادری)

۴ - زن پسر

غیر از این زنانی که نام برده شد نامحرمند و نگاه کردن به آنها چه از روی لذت باشد یا نباشد جایز نیست .

بر دختران و زنان محرمند :

الف - محارم سببی :

۱ - پدر و پدر بزرگ

۲ - پسر و فرزندان پسر

۳ - برادر

۴ - خواهرزاده

۵ - برادرزاده

۶ - عمو (عموی خود و عموی پدر یا مادر)

۷ - دایی ، (دایی خود و دایی پدر یا مادر)

ب - محارم نسبی که از طریق ازدواج بر دخترها و زنان محرم می شوند و اینها عبارتند از :

۱ - شوهر

۲ - پدر شوهر و پدر بزرگ شوهر

۳ - پسر شوهر وقتی که همسر دیگری داشته باشد

۴ - شوهر مادر

۵ - شوهر دختر که داماد نامیده می شود

همسران شایسته :

معیارها در انتخاب همسران شایسته چه مرد باشد و چه زن مختلف و متفاوت است گاهی معیار تحصیل است گاهی ثروت و گاهی مقامهای اجتماعی ولی اسلام بهترین معیار برای انتخاب راپاکی و پاکدامنی و راستی و صداقت می داند و پیامبر می فرماید سعی کنید که همسران پاکدامن و با عفت انتخاب کنید . زیرا معیاری های مادی مانند زیبایی ، ثروت ، مقام و غیره همه از بین رفته اند ولی معیار و ارزش معنوی مانند پاکدامنی و راستی خوش خلقی از بین رفتنی نیست و بنیان و اساس ازدواج عمیق و ریشه دار خواهد بود که با وزیدن نسیم مسموم از هم گسیخته نمی شود .

عقد ازدواج :

می دانیم که انتخاب همسر از طریق قانون را به آن رابطه قانونی می گوئیم و اگر عقد و قراردادی در کار نباشد رابطه غیر قانونی است و عمل نامشروع است زیرا کسی که کار قانونی نمی کند می خواهند به شکلی برای خود راه فرار بگذارند

واز خود سلب مسؤلیت کند ولی انسان متمدن و آگاه سعی می کند تمام کارهای خود را قانونی کند تا با آرامش خاطر ، به زندگی ادامه دهد . بدیهی است که کار قاچاق و غیر قانونی و گریز از قانون ، همیشه اضطراب و ناراحتی و نگرانی بدنبال دارد و با تشکیل خانواده غیر قانونی نه تنها انسان به آرامش دسترسی پیدا نمی کند بلکه هر روز به افسردگی و نگرانی او افزوده می شود درست مانند دو مسافری که می خواهند با هم به خارج از کشور مسافرت کنند . بدیهی است مسافری که پاسپورت و جواز عبور از مرز را دارد هیچگونه نگرانی در خود احساس نمی کند ولی مسافری که می خواهد بدون گذرنامه سفر کند پیوسته نگران است و هر لحظه در انتظار این است که در چنگال پلیس گرفتار شود و به زندان بیفتد .

پس قواله ازدواج برای زن و شوهر به منزله داشتن گذرنامه عبور از مرز ازدواج است که مرزبان ، مزاحم او نخواهند بود .

عقد ازدواج به دو صورت انجام می پذیرد :

۱ - عقد دائم که بطور دائم قرارداد منعقد می شود . و برای یک زندگی مشترک همیشگی است .

۲ - عقد ازدواج موقت که برای زمانی محدود مثلا- یک سال یا یک ماه یا بیشتر و کمتر قرارداد منعقد میشود که هر کدام شرایط ویژه خود را دارد .

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - معیار در انتخاب همسر از نظر اسلام چیست ؟

۲ - تعبیر زیبای قرآن برای انتخاب همسر چیست ؟

۳- محرم و نامحرم یعنی چه؟ آنها را تعریف کنید و برای آنها مثالی بزنید.

۴- عقد ازدواج یعنی چه؟

۵- فرق ازدواج دائم با موقت چیست؟

درس هیجدهم: غضب - نذر - عهد - سوگند - وصیت و ارث

غضب عبارت از تسلط انسان بر مال یا حق کسی از راه تجاوز و ظلم است. غضب یکی از گناهان بزرگی است که در قیامت کیفر سختی بدنبال دارد. اگر انسان چیزی را از کسی غضب کند باید به صاحب و مالک او برگرداند و اگر تلف شود باید عوض آنرا بدهد و اگر شیء مورد غضب سود و منفعتی داشته باشد آن سود و منفعت مربوط به مالک است مثل گوسفندی که بزاید و یا شیر دهد.

مسأله - اگر طلائی دزدیده و بعد زرگر تبدیل به گوشواره کند و مالک همان را بخواهد باید بدهد و حق مزد ساخت را ندارد.

مسأله - اگر در زمین غضبی زراعت کند یا درخت بکارد و یا ساختمانی کند سود آنها مربوط به آنها به مالک است و چنانچه مالک زمین بخواهد ملکش را بصورت اول بازگرداند باید درختها را بیرون آورد و یا ساختمان را تخریب نمایند و به مالک آن برگردانند. از این رو کسی که لباسی غضب کرده و یا زمینی را از مالک به زور گرفته نمی تواند با آن لباس یا در آن زمین نماز بخواند.

نذر و عهد و قسم خوردن:

نذر عبارت است از آن است که بر خود واجب کند که کار خیری را انجام دهد یا کاری را که نکردن آن بهتر است ترک

نمید. در نذر لازم است که صیغه نذر را بخواند و لازم نیست به عربی باشد. در این صورت اگر بگوید چنانچه مریض من خوب شود برای خدا بر من لازم است که صد تومان به فقیر بدهم نذر او صحیح است زن شوهر دار نمی تواند بدون اجازه شوهر چیزی را نذر کند هر چند مالی را که می خواهد بدهد مربوط به خودش باشد نه شوهر.

انسانی که نذر می کند باید آن را انجام دهد و اگر انجام ندهد باید كفاره بدهد بدین صورت که یا به شصت فقیر غذا دهد و یا دو ماه پی در پی روزه بگیرد

عهد هم مانند نذر است و باید صیغه عهد بخواند و لازم نیست به عربی باشد بلکه اگر بگوید با خدا پیمان می بندم که اگر کارم دست شود ده نفر مستمند را غذا دهم کافی است و باید به عهد خود عمل کند و چنانچه نکند باید مانند نذر كفاره بدهد.

قسم هم مانند نذر و عهد است که باید بصورت سوگند باشد در این صورت شخص سوگند خورده باید به سوگند خود عمل کند و اگر تخلف نماید كفاره دارد که یا ده فقیر را غذا دهد یا آنها را بپوشاند و اگر اینها را نتواند سه روز روزه بگیرد.

قسم چنین است که شخص مثلاً قسم بخورد که دخانیات را استعمال نکند در این صورت اگر مخالفت کرد و استعمال نمود، بر او واجب است که به سوگند خود عمل کند باید دانست که شوهر نمی تواند از قسم خوردن زن جلوگیری کند و پدر از

قسم خوردن فرزند خود .

وصیت :

وصیت آن است که انسان سفارش کند که بعد از مرگش برای او کارهایی انجام دهند یا بخشی از اموالش را به کسی بدهند ولی اگر شخص مالکیت آن را رد کند و نپذیرد ملک به سایر ورثه می رسد . وصیت لازم نیست کتبا و یا بصورت سند نوشته شود بلکه اگر بطور شفاهی برای فرزندان و دوستان بگوید کافی است ، ولی بهتر آن است که مکتوب باشد و ورثه و یا دوستان آن را امضاء و تاءیید کنند .

شخص مسلمان نمی تواند فرزندان و یا فرزندی را از ارث محروم کند و یا مازاد و بیشتر از ثلث مال وصیت نماید و اگر چنین کاری کند وصیت او نافذ نیست . در وصیت سه عامل وجود دارد یکی موصی که وصیت کننده است و دیگری وصی که برای انجام وصیتش معین می کند و دیگر موصی له ؛ یعنی راه مصرفی که برای آن معین کرده است . باید توجه داشت که اگر مال مورد وصیت در دست وصی تلف شود و او در نگهداریش کوتاهی کرده باشد باید عوض آن را بدهد .

ارث :

شخصی که می میرد و مالی را از خود باقی می گذارد ارث می گویند و کسانی که از ثروت بجا مانده ارث می برند وراثت هستند که به سه طبقه تقسیم می شوند و اگر از هر طبقه حتی یک نفر وجود داشته باشد نوبت به طبقه بعدی نمی رسد .

دسته اول :

پدر و مادر و فرزندان میت هستند و با نبود اولاد ، اولاد

اولاد جایگزین می شود .

دسته دوم :

پدر بزرگ و مادر بزرگ و خواهر و برادر و با نبود خواهر و برادر فرزندان ایشان جایگزین می شوند .

دسته سوم :

عمو و عمه دائی و خاله و یا فرزندان آن ها می باشد .

مسئله - اگر زنی بمیرد و اولاد نداشته باشد نصف همه مال را شوهر و نصف دیگر را ورثه می برند و اگر از آن شوهر و یا از شوهر دیگر اولاد بقیه را داشته باشد یک چهارم اموال را شوهر و بقیه را ورثه دیگر می برند و اگر مردی بمیرد و اولاد نداشته باشد یک چهارم مال را زن و بقیه را ورثه دیگر می برند و اگر از آن زن یا از زن دیگر اولاد داشته باشد یک هشتم مال را زن و بقیه را ورثه دیگر می برند

مسئله - مسلمان از کافر ارث می برد ولی کافر اگر چه پدر یا پسر میت باشد ارث نمی برد .

مسئله - اگر کسی یکی از خویشان خود را مثلاً پدر و یا مادر را به ناحق بکشد از او ارث نمی برد .

مسئله - اگر میت قرض داشته باشد یا ثلث مالش را وصیت کرده باشد اول بدهی او و یا ثلث مال را خارج می کنند سپس اموال را تقسیم می نمایند .

مسئله - اگر زن حامله باشد و شوهرش بمیرد سهم پسر و یا دختری که در رحم دارد باید در نظر گرفته شود بدین ترتیب که به اندازه سهم دو پسر را کنار بگذارند تا وقتی که وضع حمل کند و تکلیف

او روشن شود که آیا پسر است یا دختر، یکی است یا دو تا و سهم او را طبق قانون ارث می دهند و اگر مازادی بود مربوط به همه ورثه است که پس از تولد به او برسد، مادر ولی نیست ممکن است قیم باشد.

بعضی از مردم این سؤال در ذهنشان است که چرا پسر باید دو برابر دختر ارث ببرد و فکر می کنند این حکم ظالمانه است در پاسخ باید دانست که این دستور عادلانه است نه ظالمانه زیرا دختر به خانه شوهر می رود و مخارج او از غذا و پوشاک و مسکن به عهده شوهرش می باشد ولی پسر برای تشکیل و اداره خانواده، نیاز به مخارج بیشتری دارد و بار مسؤلیت خانواده به دوش اوست.

به پرسشهای زیر پاسخ دهید:

۱ - غصب یعنی چه؟

۲ - آیا کار کردن بر روی زمین غصبی منافع آن مربوط به مالک است؟

۳ - آیا نذر و عهد نیاز به خواندن صیغه دارند؟

۴ - آیا صیغه نذر باید به زبان عربی ادا شود؟

۵ - در سوگند چگونه باید قسم خورد؟

۶ - آیا وصیت بیش از ثلث نافذ است؟

۷ - آیا پدر و مادر می توانند فرزند خود را از ارث محروم کنند؟

۸ - چرا ارث پسر دو برابر دختر است؟

درس نوزدهم: معاملات بانکی

کلیه معاملات بانکی چه بصورت قرض یا مشارکت و یا مضاربه و یا فروش اقساطی اگر بصورت شرعی باشد جایز است.

سپرده

های بانکی که مالک اجازه تصرف می دهد بانک می تواند در آن ها تصرف کند و به جریان بیندازد .

و اگر بانک پولی را به صاحب حساب قرض دهد حق گرفتن سود پول را ندارد ولی می تواند بابت کارمزد کارمندان خود اضافه بر مبلغی را که قرض داده بگیرد . و همچنین اگر مطابق یکی از قراردادهای اقتصادی اسلام پول را دریافت کند و سود بدهد اشکال ندارد . بعضی از بزرگان راجع به کارمزد فرموده اند : فرق است که صندوق و بانک بعنوان وکالت از اشخاص پول آنان را وام دهد یا این که وام مربوط به خود صندوق باشد . در صورت اول عیبی ندارد و در صورت دوم جایز نیست .

مسئله - جایزه هایی که بانکها برای تشویق به افراد می دهند و یا مؤسسات دیگر بصورت قرعه کشی می دهند جایز و حلال است و یا چیزهایی که بعضی از فروشندگان ها در لای جنسهای خود می گذارند تا با این کار بر فروش خود بیفزایند مثل گذاشتن سکه در قوطیهای روغن و غیره حلال و بلاشکال است .

مسئله - حواله های بانکی یا تجاری که پول اضافی از طرف می گیرند اشکال ندارد . مثلاً بانک و یا تاجری پولی از کسی می گیرد و در محل دیگری حواله پرداخت صادر می کند و در مقابل این کار مزدی از حواله گیرنده می گیرد مانعی ندارد .

مسئله - بانکهای رهنی و غیر آنها اگر قرض بدهند و باقرار نفع در برابرش چیزی را رهن بگیرند که در وقت معین اگر بدهکار بدهی

خود را نپرداخت بفروشد و برادرند این قرض باطل و حرام و رهن صحیح نیست و بانک نمی تواند آنرا بفروشد .

ولی اگر قرار نفع نباشد و حق الزحمه بگیرد و در مقابل قرض در رهن بگیرد مانعی ندارد و می تواند آن را بفروشد .

و نیز اگر بصورت فروش اقساطی باشد بدین صورت که نقدا می خرد و با اقساط چندساله با قیمت بیشتر می فروشد مانعی ندارد و صحیح است .

بلیط بخت آزمایی :

بلیطهای بخت آزمایی که به مبلغی معین می فروشند و پس از آن به قید قرعه مبلغی به خریدار می دهند باطل است و جایز نیست و پولی که بابت آن می گیرند حرام است و گیرنده ضامن است .

مسئله - فرقی نیست در حرام بودن پول بلیط بین آنکه بلیط را بخرند و یا بلیط را بگیرند و پولی را بدهند به امید آن که قرعه به اسم آنها بیرون بیاید در هر دو صورت پول بلیط حرام است .

مسئله - ولی اگر یک شرکت و یا مؤسسه مثل سازمان بهزیستی کشور برای جمع آوری کمک و اعانات برای بیمارستانها یا معلولین بلیطهایی منتشر کند و مردم هم بخاطر کمک به این مؤسسات مبلغی را بدهند و آن شرکت یا سازمان از بودجه خود یا از پول اعانات با اجازه دهندگان مبلغی را بصورت قرعه به اشخاص بدهد مانعی ندارد ، زیرا مردم این بلیطها را بعنوان کمک و شرکت در یک امر خیر و پسندیده تهیه می کنند . و هدفشان شرکت در قرعه کشی و برنده شدن نیست تا حرام شود

بیمه :

بیمه قرارداد و عقدی است بین بیمه کننده و مؤسسه و شرکت و یا شخصی که بیمه را می پذیرد و این عقد مقل سایر عقدها محتاج به ایجاب و قبول است و در بیمه علاوه بر شرایطی که در سایر عقود است مثل بلوغ و عقل و اختیار و غیره چند شرط دیگر هم دارد که عبارتند از :

۱ - تعیین مورد بیمه که فلان شخص است یا فلان مغازه یا کشتی و یا اتومبیل یا هواپیما و غیره .

۲ - تعیین دو طرف عقد که اشخاص هستند یا مؤسسات و شرکتهای و یا دولتها .

۳ تعیین مبلغی که باید بپردازند

۴ - تعیین اقساطی که باید بپردازد و تعیین زمان پرداخت .

۵ - تعیین زمان بیمه که از اول فلان ماه است یا سال

۶ - تعیین راههایی که موجب خسارت می شود مثل حریت یا غرق یا سرقت و غیره .

مسئله - در قرارداد بیمه لازم نیست میزان خسارت تعیین شود . در این صورت اگر قرار بر این بگذارد که هر مقدار خسارت که وارد شد جبران کنند صحیح است .

مسئله - صورت عقد بیمه به صورتهای مختلفی انجام می پذیرد مثلا بیمه شونده می گوید بعهد من فلان مقدار است که در فلان زمان از قرار ماهی فلان مقدار بدهم و در مقابل هر خسارتی که به مغازه من از طریق آتش سوزی و یا سرقت که وارد شود جبران نمایید و طرف قبول کند .

مسئله - اقسام بیمه ها با شرایطی که بیان شد چه بیمه عمر و یا

بیمه کالا و یا ساختمان یا بیمه کارمندی درست و صحیح می باشد .

سرقفلی :

از جمله معاملات متعارف بین مردم سرقفلی است بدین صورت که شخصی مبلغی پول به دیگری می دهد تا مغازه ای را که در اختیار دارد به او تحویل دهد . در این صورت اگر شخص ملکی را از مالک اجاره کرده و حق واگذاری به غیر را نداشته و مبلغی هم بابت سرقفلی نپرداخته پس از اتمام مدت اجاره حق گرفتن پول برای تخلیه محل را ندارد ولی اگر مبلغی را بعنوان سرقفلی پرداخته و اجازه واگذاری به غیر را از مالک گرفته پس از مدتی کسب و ترقی محل مستاءجر می تواند محل کسب را به دیگری اجاره دهد و مبلغی هم بابت سرقفلی بگیرد .

اشیاء پیدا شده :

اشیایی که در مسیر انسان افتاده اگر بگذارد و به او دست نزنند و بر ندارد وظیفه ای بعهده اش نیست ولی اگر بردارد احکامی دارد که عبارتند از :

۱- اگر علامت و نشانه ای ندارد که بتوان صاحبش را پیدا کرد مثلاً داخل دستمال یا کیفی نیست می تواند از طرف صاحبش صدقه دهد .

۲- اگر نشانه دارد و صاحبش معلوم است باید به او بدهد و چنانچه صاحبش معلوم نیست و قیمتش کمتر از حدود ۱۳ نخود نقره است (۸) می تواند خودش بردارد و اگر ارزش آن در آن حد یا بیشتر باشد باید تا مدت یک سال اعلام کند تا صاحبش پیدا شود و اگر پیدا نشود می تواند اگر برای خودش بردارد یا از طرف صاحبش صدقه دهد

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - جایزه ای که بانکها بعنوان تشویق می دهند چگونه است ؟

۲ - در حواله های بانکی که مبلغی را بابت کارمزد می گیرند چطور است ؟

۳ - چرا خرید و فروش بلیطهای بخت آزمایی اشکال دارد ؟

۴ - بلیطهایی که سازمان بهزیستی می فروشد حکمش چیست ؟

۵ - بیمه چیست و حکم آن چگونه است ؟

۶ - گرفتن مبلغی بابت سرقتی چه حکمی دارد ؟

۷ - اشیایی که انسان پیدا می کند حکمش چیست ؟

درس بیستم : تلقیح - تشریح - پیوند

۱ - تلقیح عبارت است از وارد نمودن منی در داخل رحم زن برای باردار شدن .

اگر منی مردی را بادستگاه به رحم زنی که از شوهر خود باردار نمی شود وارد کنند تا باردار شود جایز نیست و حرام است .

ولی اگر منی مردی که شوهر زن است بگیرند و پرورش دهند و با دستگاه به رحم زن منتقل کنند تا باردار شود اشکال ندارد ، زیرا زن با منی شوهر خود حامله شده و فرزند او حلال است

۲ - تشریح مرده مسلمان و قطعه قطعه نمودن بدن او جایز نیست و حرام است ولی تشریح بدن غیر مسلمان برای مسلمان اشکال ندارد و دیه ندارد .

مسئله - اگر تشریح بدن غیر مسلمان ممکن نباشد تشریح بدن مسلمان برای یادگیری پزشکی برای حفظ جان خود مسلمانان بلاشکال است ولی اگر حفظ جان مسلمان موقوف بر آن نباشد و صرفا انتقال مسائل علمی باشد جایز نیست .

۳ - اگر جان مسلمان موقوف باشد بر

پیوند عضوی از اعضا مرده مسلمان دیگر با اجازه صاحبش جایز است که آن عضو قطع شود و به بدن مسلمان دیگر پیوند زده شود

مسئله - کسانی که وصیت می کنند که از اعضاء بدنشان برای پیوند به بدن مسلمان دیگر بردارند مثل قلب و کلیه و غیره در صورت توقف حفظ جان مسلمانی بر آن ، شکال ندارد .

و نیز قطع عضوی از بدن غیر مسلمان و پیوند آن به بدن مسلمان بلا اشکال می باشد .

مسئله - جایز است که مسلمانی در حال حیات خود عضوی از اعضاء بدنش برای پیوند و نجات جان مسلمان دیگر بفروشد .

مسئله - خرید و فروش خون برای نجات جان مسلمان دیگر و انتفاع حلال از آن جایز و خالی از اشکال است .

حدود و تعزیرات

حد :

کیفری است که از طرف خداوند برای پاره ای از جرمه ها معین شده که توسط قاضی و حاکم شرع اجرا می شود مثل حد زنا و سرقت .

تعزیر :

مجازاتاتی است که اندازه آن در شرع معین نشده و توسط حاکم شرع برای ادب کردن مجرم تعیین و اجرا می گردد . در این صورت تفاوت بین حد و تعزیر این است که حد مقدارش در شرع معین است و نمی توان آن را زیاد و کم کرد ولی تعزیر اندازه معینی ندارد و بستگی به نظر قاضی دارد مثل کسی که بطور آشکار روزه خواری کند حد و تعزیر با هم تفاوت های دیگر هم دارند که نیازی به آوردن آنها در اینجا نیست .

قصاص و دیات

قصاص :

قصاص

مجازات‌ی است که به دستور حاکم شرع توسط شخصی که بر او جنایت‌وقوع شده یا ورثه او درباره مجرم اجرا می‌کنند مثل قصاص نفس یا قصاص عضو. در این صورت شخصی که فرزند دیگری را کشته شاکی می‌تواند با حکم قاضی او را به دار بیاویزد و قصاص کند یا اگر عضوی از اعضاء بدن فردی از کار بیندازد می‌تواند قصاص کند یا دیه بگیرد.

دیه :

دیه خوبیهای جنایت است در این صورت ورثه مقتول یا شخص مصدم می‌توانند با شرایطی که در این باب است قصاص کنند و یا دیه را بگیرند و یا آن که مجرم را ببخشند.

کلیه شرایط و موارد قصاص و دیه بطور گسترده در رساله‌های علمیه بیان شده است که در صورت نیاز به آنها مراجعه شود: در ضمن باید توجه داشت که دیه زن نصف دیه مرد است در این صورت اگر مردی زنی را بکشد خانواده زن می‌توانند نصف دیه مرد را بدهند و قصاص کنند و یا نصف دیه قتل را بگیرند و رضایت دهند.

به پرسشهای زیر پاسخ دهید :

۱ - تلقیح یعنی چه و حکمش چگونه است؟

۲ - تلقیح نطفه مرد دیگر به زنی که از شوهر خود باردار نمی‌شود چگونه است؟

۳ - آیا تشریح بدن غیر مسلمان جایز است؟

۴ - پیوند عضوی از یک شخص به شخص مسلمان دیگر چگونه است؟

۵ - آیا خرید و فروش خون برای منافع حلال و

نجات جان شخص دیگر جایز است .

۶- فرق بین حد و تعزیر چیست ؟

۷- چه کسانی می توانند قصاص کنند ؟

مسائل متفرقه :

۱- رقص چون سبب تحریک غریزه جنسی می شود بنا بر احتیاط واجب حرام است جز رقص همسر برای همسر

۲- تراشیدن ریش و ماشین ته زنی که مثل تراشیدن است اشکال دارد و باید ترک کرد

۳- بازی کردن با آلات قمار از قبیل نرد و پاسور و یا شطرنج به قصد برد و باخت اشکال دارد ولی اگر شطرنج بصورت یک ورزش فکری در عرف مردم باشد و از ابزار قمار خارج شده باشد و در قبال موفقیت در آن ورزش ، جایزه بدهند همانطور که امروز در دنیا معمول است اشکال ندارد هر چند که عده ای از فقهاء ، آن را بکلی حرام می دانند .

۴- مالیاتی که مردم به دولت می دهند بابت خمس حساب نمی شود ولی بابت مخارج سال می توان حساب کرد .

۵- جلوگیری زن از بارداری در صورت رضایت شوهر اشکالی ندارد ولی عقیم کردن جایز نیست .

۶- وجود جنین در رحم زن در صورتی که با نظر پزشک متخصص و تحقیق و بررسی برای زن ضرر داشته و ادامه اش سبب مرگ مادر یا فرزند شود سقط آن قبل از دمیدن روح در آن ، اشکال ندارد .

۷- رشوه دادن و یا گرفتن حرام است جز آن که رشوه دهنده برای رسیدن به حقیقت ناگزیر باشد در این صورت برای رشوه دهند اشکال نداشته ولی برای گیرنده حرام است

۸- زنی که شوهر کرده و از وطن اصلی خود به همراه شوهر به شهر دیگر رفته هر وقت که به شهر خود مسافرت میکند و قصد اعراض از وطن خود ندارد نمازش تمام و روزه اش صحیح است

۹- ساختن مجسمه جاندار مثل انسان و حیوان جایز نیست و درآمد آن حرام می باشد ولی خرید و فروش و نگهداری آن اشکال ندارد .

۱۰- نقاشی جانداران مثل انسان و حیوانات اشکال ندارد و حرام نیست .

۱۱- آواز خوانی و موسیقی به گونه ای که شنوندگان را از حالت طبیعی خارج سازد و آنها را به رقص و غنا و حرم است و گوش دادن به آن جایز نیست ولی گوش دادن به آهنگهایی که غنا بودنش مشکوک است اشکال ندارد .

۱۲- اگر چند نفر برای کشتن یک نفر تبانی کنند به خیال این که از قصاص اعدام می توان گریخت تصور اشتباهی است زیرا ولی دم می تواند رضایت دهد ، یا دیه بگیرد یا آن که دیه آنها را بجز یک نفر پردازد و تقاضای قصاص اعدام همه آنها را بنماید بخاطر آن که چنین اندیشه غلطی در میان مردم پا نگیرد .

پی نوشتها

۱- بسیاری از مراجع قائل اند که باید از خوردن آن اجتناب کرد (مسأله ۹۹)

۲- بعضی از مراجع اشکال کرده و احتیاط و جوبی نموده اند و لذا می گویند باید شخص با آب سرد غسل کند تا عرق ننماید

۳- برخی از فقهاء، نماز جمعه را در زمان غیبت مستحب می دانند.

۴- بنظر آقایان خوئی و گلپایگانی ، حتی استعمال همین آمپولها هم به هنگام حاجت اشکالی

ندارد

۵- کافر ذمی غیر مسلمانانی هستند که زیر سلطه حکومت اسلامی زندگی می کنند و به حاکم اسلام مالیات می پردازند تا جان و مالشان محفوظ بماند.

۶- بعضی از مراجع در هدیه و پولی که بابت عیدی گرفته شده اگر سال بر آنها بگذرد خسم را لازم می دانند (مسئله ۱۷۵۳ توضیح المسائل)

۷- به فتوای برخی از مراجع معظم تقلید، ابتدا مخارج را کسر می کنند و بعد از کسر مخارج اگر به حد نصاب رسید زکات واجب می شود.

۸- امروز حدود ۷۵ تومان است

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

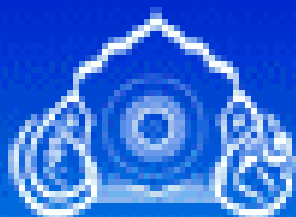
ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقاتی و ترجمانی

اصفهان

خانه کتاب

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

